

Opinnäytetyö (AMK)
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalipalvelutyö
2012

Virve Kosonen

RYHMÄTOIMINTA PITKÄAIKAISTYÖTTÖMILLE

– Someron kaupungin työtoiminnan kehittäminen

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma | Sosiaalipalvelutyö

2012 | 84

Tiina Laakso

Virve Kosonen

RYHMÄTOIMINTA PITKÄAIKAISTYÖTTÖMILLE

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää Someron kaupungin työtoimintaan uusi toimintamuoto, ryhmätoiminta pitkäaikaistyöttömille, yhteistyössä sosiaalitoimen ja työvoimahallinnon kanssa. Tarkoituksena oli myös toteuttaa se yhden asiakasryhmän kanssa.

Tarkoituksena on auttaa pitkäaikaistyöttömiä ottamaan yksi pieni askel kohti työelämää. Tämä ryhmätoiminta on kuntouttavaa työtoimintaa ja se lähtee liikkeelle matalan kynnyksen periaatteella. Toiminta-aika on vain neljä tuntia kerran viikossa. Kuntouttavaa työtoimintaa määrittelee muun muassa Laki kuntouttavasta työtoiminnasta, joka asettaa reunaehdot ryhmätoiminnalle. Ryhmätoiminnan tarkoituksena on tarjota asiakkaille mielekästä ja monipuolista tekemistä aina kunkin ryhmän tarpeen mukaan. Toiminta suunnitellaan yhdessä ryhmän jäsenten kanssa alusta asti.

Ensimmäinen ryhmä muodostui 50-luvulla syntyneistä naisista, jotka olivat kaikki pitkäaikaistyöttömiä. Yhteiseksi kiinnostuksen kohteeksi nousivat kädentaidot ja liikunta. Niitä sisällytettiin toimintaan monen muun tekemisen ohella. Naiset kokivat myös ryhmästä saadun vertaistuen tärkeäksi.

Ryhmätoiminnasta on tarkoitus jäädä pysyvä toimintamuoto Someron kaupungin työtoimintaan. Tämä kehittämäni ryhmätoiminta todettiin kokeilun myötä toimivaksi, joten seuraavan ryhmän asiakkaat on jo valittu. Heille lähetetään kutsu henkilökohtaiseen infokeskusteluun, josta kaikki lähtee asiakkaan kohdalla liikkeelle. Seuraavan ryhmän on tarkoitus aloittaa vuoden 2013 tammikuussa.

ASIASANAT:

pitkäaikaistyöttömyys, kuntouttava työtoiminta, ryhmätoiminta pitkäaikaistyöttömille, vertaistuki, sosiokulttuurinen innostaminen, voimaannuttaminen, kädentaitotyöt, liikunta

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme in Social Services | Activating Methods in Social Services

2012 | 84

Tiina Laakso

Virve Kosonen

GROUP ACTIVITIES FOR LONG-TERM UNEMPLOYED

The purpose of this thesis was to develop a new activity for Somero workshop: group activities for long-term unemployed, in cooperation with the social services and employment authorities. The purpose was also to implement it for one group of people.

The purpose is to help the long-term unemployed to take one small step towards the world of work. This group activity is a rehabilitative workshop and it starts with the low threshold principle. The activity time is only once a week for four hours. Rehabilitative work is defined, among other things, in the Act on Rehabilitative Work, which sets the boundary conditions for the functioning of a group. The aim of this group is to provide clients with meaningful and things to do at each group as needed. The activities are planned together with the team members from the beginning.

The first group consisted of women born in the 50'ies who were all long-term unemployed. A common interest rose for handicraft and physical exercise. They were included in the programme in addition to a number of other activities. The women also felt that receiving peer support is important.

The group activity is intended to be a permanent activity in Somero workshop. It was found to function well, so the next groups of clients have already been selected. They are invited to a personal discussion, which is the basis for starting the group activity. The next group is expected to begin in January 2013.

KEYWORDS:

long-term unemployment, rehabilitative workshop, group activities for long-term unemployed, peer support, socio-cultural empowerment, empowerment, handicraft, physical exercise

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	7
2 PITKÄAIKAISTYÖTTÖMYYS	9
2.1 Pitkäaikaistyöttömyyden määritelmä	9
2.2 Pitkäaikaistyöttömyyden kokeminen	9
2.3 Pitkäaikaistyöttömyyteen vastaaminen työllistämispalvelujen avulla	11
2.4 Pitkäaikaistyöttömyys Somerolla	12
3 PITKÄAIKAISTYÖTTÖMÄN AKTIVOINTI	16
3.1 Aktivointi	16
3.2 Aktivointisuunnitelma	17
4 PITKÄAIKAISTYÖTTÖMIEN RYHMÄTOIMINNAN TOIMEKSIANTAJA	19
4.1 Someron kaupunki	19
4.2 Someron kaupungin perusturva	19
5 PITKÄAIKAISTYÖTTÖMIEN RYHMÄTOIMINNAN TOIMINTAPAikka – SOMERON KAUPUNGIN KUNTOUTTAVA TYÖTOIMINTA ECOTEKOLA	20
5.1 Toiminnan sisältö	20
5.2 Toimintaperiaatteet	21
5.3 Asiakslähtöisyys	21
6 PITKÄAIKAISTYÖTTÖMIEN RYHMÄTOIMINNAN KEHITTÄMINEN	23
7 PITKÄAIKAISTYÖTTÖMIEN RYHMÄTOIMINNAN TAVOITE	26
7.1 Merkitys ja tavoite	26
7.2 Lakisääteisyys	26
8 PITKÄAIKAISTYÖTTÖMIEN RYHMÄTOIMINNAN OHJAUKSELLINEN YHTEISTYÖ	28
9 PITKÄAIKAISTYÖTTÖMIEN RYHMÄTOIMINNAN ASIAKKAIDEN VALINTAPOLKU	30
9.1 Yhteistyö työvoimahallinnon ja sosiaalitoimen kanssa	30
9.2 Henkilökohtainen infokeskustelu	30
9.3 Kohti aktivointisuunnitelmaa	31

9.4 Tervetuloa kirje ryhmän jäsenille	32
10 PITKÄAIKAISTYÖTTÖMIEN RYHMÄTOIMINNAN PERUSTA	33
10.1 Voimaannuttava ryhmätoiminta	33
10.2 Sosiokulttuurinen innostaminen	34
10.3 Vertaistuki ja sen merkitys	35
10.3.1 Vertaistuki pitkäaikaistyöttömien ryhmätoiminnan käytännön arjessa	37
11 PITKÄAIKAISTYÖTTÖMIEN RYHMÄTOIMINNAN SISÄLLÖN KUVAUS	40
11.1 Ryhmäytyminen ja sen merkitys	40
11.2 Käytännön vinkkejä ryhmäytymiseen	40
11.3 Ryhmäytyminen tutustumistehtävän avulla	42
11.4 Ryhmäytyminen ongelmanratkaisutehtävän avulla	43
11.5 Kädentaitotyöt ja niiden merkitys	45
11.5.1 Kädentaitotöiden voimaannuttava merkitys	45
11.5.2 Kädentaitotöiden terapeuttinen merkitys	46
11.5.3 Kädentaitotöiden toteuttaminen: Neulahuovutus	48
11.6 Liikunta ja sen merkitys	49
11.6.1 Valokuvasuunnistus	50
11.6.2 Valokuvasuunnistuksen toteutus	51
11.6.3 Valokuvasuunnistuksen jälkeen	51
12 PITKÄAIKAISTYÖTTÖMIEN RYHMÄTOIMINNAN JATKUVUUS	53
12.1 Syksyllä 2012 alkaneen ryhmän jatkosuunnitelma	53
12.1.1 Työkyvyn saavuttaminen	53
12.2 Uusi ryhmä	54
13 PITKÄAIKAISTYÖTTÖMIEN RYHMÄTOIMINNAN ARVIOINTI	55
13.1 Yhteistyö moniammatillisessa verkostossa	55
13.2 Palaute ryhmän jäseniltä ja sen merkitys	56
14 POHDINTA	58
LÄHTEET	61

LIITTEET

Liite 1. Kutsu henkilökohtaiseen infokeskusteluun.

Liite 2. Kutsu aktivointisuunnitelman laadintaan.

Liite 3. Esite ryhmätoiminnasta.

Liite 4. Ryhmätoiminnan päiväohjelmamalleja.

Liite 5. Neulahuovutus.

Liite 6. Valokuvasuunnistuksen materiaali.

KUVIOT

Kuvio 1. Pitkäaikaistyöttömien ryhmätoiminnan prosessikuvaus.

1 JOHDANTO

Someron kaupungin työtoiminta Ecotekola on ollut mielenkiintoisessa kehityksen vaiheessa viimeisen kahden vuoden aikana. Toimintaa on kasvatettu ja kehitetty laajasti. Puutöiden, kuljetustöiden ja erilaisten talonmiestöiden lisäksi toimintamuodoksi tuli kierrätys eri muotoineen keväällä 2011. Jälleen toimintaa laajennettiin kesällä 2011, jolloin mukaan tuli naisille suunnatut kädentaitotyöt. Opinnäytetyöni myötä keväällä 2012 alkoi kehittämisprosessi, jonka tarkoituksena oli kehittää uusi toimintamuoto, pitkäaikaistyöttömille tarkoitettu ryhmätoiminta. Varsinainen ryhmätoiminta alkoi saman vuoden elokuussa. Tämän kokonaisuuden esittelen tarkemmin tässä opinnäytetyössä. Syksyllä 2012 aloittaa saman katon alla nuorten starttipaja. Tämä kaikki kehittäminen kaupungin osalta perustuu osaltaan työttömyyden lisääntymiseen, mutta myös työllistämispalveluja ohjaaviin lakeihin.

Ryhmätoiminnan järjestäminen pitkäaikaistyöttömille on erittäin tärkeää ensisijaisesti tietysti asiakkaille itselleen, mutta myös kaupungille kertyvän vuosittaisen säästön vuoksi. Pitkäaikaistyöttömien ryhmätoiminta edesauttaa vähentämään Someron kaupungin maksettavaksi kertyviä sanktiomaksuja valtiolle. Sanktiomaksut valtiolle aiheutuvat siitä, ellei kaupunki ole järjestänyt työtä tai aktivointimahdollisuuksia yli 500 päivää työttömänä olleille henkilöille. Tämä perustuu valtioneuvoston asetukseen 457/2001, joka on sisällytetty lakiin kuntouttavasta työtoiminnasta 2.3.2001/189, § 6. Erityisesti vailla kuntouttavan työtoiminnan paikkaa ovat vaikeimmin työllistettävät henkilöt. Heille ei tunnu tällä hetkellä olevan tarpeeksi toimintavaihtoehtoja tarjolla kuntouttavan työtoiminnan piirissä. Lähes joka kunnassa kuntouttava työtoiminta painottuu enemmän työpainotteiseen toimintaan. Aika usein pitkäaikaistyöttömyyteen liittyy erilaisia terveydellisiä syitä, jotka ovat esteenä osallistumiselle työpainotteisten tehtävien asettamiin vaatimuksiin. Jotta nämä asiakkaat on mahdollista saada kuntouttavan työtoiminnan piiriin, on heille järjestettävä toimintaa matalan kynnyksen periaatteella. Toiminnan on tarkoitus olla hyvin asiakaslähtöistä ja motivoivaa, johon kaikki voivat osallistua juuri omien voimavarojensa mukaisesti. Edellä mai-

nittu ongelmakokonaisuus on koko maan laajuinen ongelma. Paljon on jo tehty useissa kunnissa, koska kunnat haluavat välttyä sanktiomaksuista valtiolle, mutta kehitettävää riittää vielä. (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 2.3.2001/189, § 6.)

Tähän kaikkeen vastaa myös EU-maiden syrjäytymistä ehkäisevä yhteiskuntapolitiikka. Sen mukaisesti huolta kannetaan tällä hetkellä erityisesti palkkatyön ulkopuolelle jääneistä pitkään työttöminä olleista kansalaisista ja etenkin huolta kannetaan nuorista kansalaisista ennalta ehkäisevässä mielessä. Yhteiskunnallista huolta pitkäaikaistyöttömien suhteen on pyritty poistamaan erilaisilla työvoimapolitiittisilla keinoilla, kuten työttömien aktivoinnilla, työttömyysturvaan liittyvillä sanktioilla. Työttömien aktivoinnin (ks. kpl 4) tarkoituksena on ehkäistä syrjäytymistä yrittämällä liittää työttömiä takaisin palkkatyöhön. Aktivointi ei sisällä ainoastaan kehotuksia, vaan aktiivisuuteen veloitetaan erilaisten keppien ja porkkanoiden eli toimeentulo- ja työttömyysturvaan liittyvien palkkioiden ja rangaistusten avulla. (Roivanen, ym. 2008, 246.)

Työttömien aktivointipolitiikan mukaisesti kunnissa on käynnistetty monia erilaisia toimintamuotoja työttömiä varten. Useat toiminnoista järjestetään projektiluonteisesti. Niiden tarkoituksena muun muassa on koota yhteiskunnan reunalle pudonneita työttömiä yhteen, poistaa yksinäisyyttä ja tarjota vertaistukea. (Roivanen, ym. 2008, 246.) Myös Someron kaupunki on kehittänyt ja kehittää edelleen työttömille tarjoamiaan työllistämispalveluja, kuten edellä mainitsin.

2 PITKÄAIKAISTYÖTTÖMYYS

2.1 Pitkäaikaistyöttömyyden määritelmä

Pitkäaikaistyöttömyyden määritelmä ei ole täysin vakiintunut. Suomessa pitkäaikaistyöttömiksi lasketaan yleensä yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleet. Yleinen vaihtoehtoinen määritelmä on kuusi kuukautta. Pitkäaikaistyöttömyys on yleisintä iäkkäiden sekä heikosti koulutettujen työttömien keskuudessa. Tilastoja tehtäessä pitkäaikaistyöttömäksi luokitellaan henkilö, joka on ollut yhtäjaksoisesti työttömänä 12 kuukautta tai pidemmän ajan. (Wikipedia 2012.; Tilastokeskus 2012.) Laki lisää edellisiin määritelmiin pitkäaikaistyöttömäksi työttömän työnhakijan, joka on ollut useammassa työttömyysjaksossa yhteensä vähintään 12 kuukautta työttömänä työnhakijana. Jos työttömyys on toistuvaa ja sen kokonaiskesto voidaan rinnastaa yhtäjaksoisesti 12 kuukautta työttömänä olleeseen työnhakijaan. (Laki julkisesta työvoimapalvelusta 30.12.2002/1295, § 7.) Työttömällä työnhakijalla tarkoitetaan lain mukaan 17 vuotta täyttänyttä – 65 vuotta täyttänyttä (enintään sen kalenterikuukauden loppuun, jona hän täyttää 65 vuotta) henkilöä. Henkilön on oltava työkykyinen, työmarkkinoiden käytettävissä ja työtön eli henkilö, joka on rekisteröity työvoimahallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmään työnhakijaksi. Henkilön on täytynyt pitää työnhakunsa voimassa. (Laki julkisesta työvoimapalvelusta 30.12.2002/1295, § 8.)

Pitkäaikaistyöttömyys ja vaikeasti työllistettävä määritelmä kulkevat käsi kädessä. Vaikeasti työllistyvällä henkilöllä tarkoitetaan työtöntä työnhakijaa, joka on saanut 500 päivää työmarkkinatukea (Laki julkisesta työvoimapalvelusta 30.12.2002/1295, § 7). Hänelle pitää tehdä lain mukaan aktivointisuunnitelma (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 2.3.2001/189).

2.2 Pitkäaikaistyöttömyyden kokeminen

Työttömyys, ja etenkin pitkään jatkunut työttömyys on lähes kaikille ihmisille vakava kriisitilanne. Ihmistä pysäyttävä voima voi olla ahdistus, yksinäisyyden ja

hylätyksi tulemisen kokemiseen liittyvä tunne. Työttömyyden myötä tullut häpeä, avuttomuus ovat tunteita, joihin ihminen voi jumiutua. Tämä saattaa aiheuttaa ihmisen itsetunnon heikkenemisen, jonka myötä ihminen saattaa kokea, ettei hän ole minkään arvoinen. Työttömyyden aiheuttamassa kriisitilanteessa ihminen saattaa jumiutua siihen hetkeen, eikä löydä tapaa päästä elämässä eteenpäin. Hän saattaa tuntea itsensä hyvin heikoksi ja voimattomaksi. (Kotiranta 2008, 69, 86, 126.; Silvennoinen 2002, 37.)

Pitkään työtä vaille oleva ihminen mitä todennäköisimmin alkaa vähitellen tuntea joutuneensa yhteiskunnan ulkopuolelle. Naiset hyödyntävät miehiä helpommin ja luonnollisemmin työttömyysaikansa perheen huoltamiseen ja kodinhoitoon. Miehillä työttömyys on koettelevampi juttu. Aika yleinen ajattelumalli on, että mies hoitaa perheen taloudellisen puolen. Tosin nykyään ero tässä on lieventynyt, sekä kotitöitä että raha-asioita hoitavat usein molemmat osapuolet tasavertaisesti. Tutkimusten mukaan yksinäistä miestä työttömyys koettelee kovakouraisemmin, heille tyypillisiä seurauksia on muun muassa syrjäytyminen, päihderiippuvuus, huono terveys ja rikollisuus. (Kotiranta 2008, 69, 86, 126.; Silvennoinen 2002, 37.)

Työttömäksi joutuminen ja työttömyyden pitkittyminen on iso muutos useimpien ihmisten elämässä. Silvennoinen (2002, 16, 21, 22) tuo esille kirjassaan työn ja koulutuksen merkityksen ihmisen elämässä. Hänen mukaansa työ ja koulutus molemmat antavat ihmiselle tarkoituksenmukaisuutta ja yhteisyyden tunnetta. Työn ja koulutuksen myötä ihminen saa itselleen henkistä pääomaa, jonka avulla hän kehittää ja rikastuttaa omaa elämäänsä ja tuntee kuuluvansa yhteiskuntaan tasavertaisena muiden ihmisten kanssa. Kun työtilanne järkkyy, on edessä sopeutuminen aivan uusiin asioihin, joita muun muassa Kotiranta (2008, 73, 126, 158) väitöskirjassaan tuo esille. Työttömyys voi tuoda tullessaan esimerkiksi sosiaalihuoltoon turvautumisen, yksilöllisyyden loukkaamisen ja vapausoikeuksien menettämisen. Esimerkiksi työtön ei voi suunnitella tulevaisuutta, häneltä puuttuu tietynlainen tieto tulevasta, kaikki on koko ajan epävarmaa, ja sitä myötä mahdollisuus suunnitella ennalta omaa tulevaisuutta on lähes mahdotonta. Työttömän on oltava koko ajan työmarkkinoiden käytettävissä. Hän on aina

ilmoitusvelvollinen, on sitten kyseessä lomailu tai sairaus. Taloudellinen tilanne on huono, se asettaa monet rajaehdot elämälle. Työttömyys ja sen seuraukset johtavat usein ihmissuhteiden vähenemiseen, yksinäisyyteen ja syrjäytymiseen. Ihmisestä on voinut tulla toimeton, saamaton, elämä käy tyhjäkäyntiä. Hän ei välttämättä saa itsenäisesti ryhtiä elämäänsä. Silvennoinen (2002, 16, 21, 22) tuo esille kirjassaan työttömyyden seurauksista sen synkimmänkin puolen. Hän kuvaa miten ihmiselle tulee esille passivoitumista, sosiaalista eristäytymistä, mielenterveys- ja päihdeongelmia, rikollisuutta, jne. Huono taloudellinen tilanne, apaattisuus, välinpitämättömyys, vähäinen luottamus omiin kykyihin, huono itsetunto ja voimattomuuden tunne laittaa ihmiset omaksumaan laittomia selviytymisstrategioita.

Kotirannan väitöskirja (2008, 73, 126, 158) taas keskittyy aktivoinnin merkitykseen ihmisen selviytymisessä. Hyvin toteutetun aktivoinnin tuoma tuki arkeen voi saada päivän paistamaan risukasaankin, niin kuin vanhassa sanonnassa todetaan. Mielestäni väitöskirjan esille tuoma asiakkaan aktivointi, huomioi asiakkaan lähtökohdan perusteellisesti. Kaikessa edetään pikku hiljaa askel kerrallaan, kullekin asiakkaalle sopivalla tyylillä. Koulutus, jota Silvennoinen (2002, 16, 21, 22) painottaa, on varmasti monelle jossain kohtaa se oikea suunta lähestyä työelämää. Joka tapauksessa jokaiselle ihmiselle kuuluu oikeus tulla kohdelluksi kunnioittavasti. Jokaisen on voitava säilyttää arvokkuutensa. Yhteiskunta eri palvelujen muodossa tukee tässä ihmistä muun muassa puuttamalla köyhyyteen, syrjäytymiseen. (Pöyhönen 2003, 23.)

2.3 Pitkäaikaistyöttömyyteen vastaaminen työllistämispalvelujen avulla

Minna Kivipelto luennoi Sosiaalialan asiantuntijapäivillä Helsingissä 14.3.2012. Hän toi esille pitkään jatkuneet työllistämistukitoimet itsetuntoa alentavina ja loppujen lopuksi passivoivina, jolleivät ne johda työn saantiin. Kaikille ei riitä hernepussin heitto. Vaikka työllistämispalvelut ovat hyvin monipuolisiakin, niin aina ja useinkaan haluttuun lopputulokseen, työnsaantiin, ei päästä. Hyvin koulutettuja ihmisiäkin on tällä hetkellä ilman työtä, joten työmarkkinoilla on tarjon-

taa. Ja taas osa pitkäaikaistyöttömistä on ajautunut sellaiseen tilanteeseen, ettei heitä voida millään aktivoivilla tai kuntouttavilla toimenpiteillä saada takaisin työelämään. (Kivipelto 2012.; Raunio 2006, 85.)

Työllistämispalveluiden tavoitteena on auttaa ihmisiä pääsemään lähemmäksi omia tavoitteitaan ja avoimia työmarkkinoita. Erilaiset työllistämisyksiköt, työpajat tai monipalvelukeskukset tarjoavat työtä, kuntouttavaa toimintaa ja ohjausta tuen tarpeessa oleville. Paikkakunnasta riippuen palvelujen tarjoajina voivat olla kunnat, kuntayhtymät, säätiöt, järjestöt tai yksityiset yritykset, kuten laki palvelun mahdollistaa toteuttamaan. (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 2.3.2001/189, § 6.) Palveluiden kirjo on laaja. Työllistämispalveluita ovat mm. työhön valmennus, työharjoittelu, palkkatuettu työ, työtoiminta ja erilaiset valmentavat ja ohjaavat koulutukset. (Kivipelto 2012.; VATES säätiö 2012.)

Työttömille tarkoitettua työpajatoimintaa on tarjolla eri kunnissa erilaisissa mitakaavoissa. Työpajatoiminta on vakinaistanut asemansa sosiaalipalveluissa. Työpaja on yhteisö, jossa työnteen ja siihen liittyvien valmennus- ja ohjauspalvelujen avulla pyritään parantamaan yksilön arjen hallintaa ja valmiuksia hakeutua koulutukseen tai työhön. Tarjottavan palvelun muotoon vaikuttaa muun muassa, että useimmiten asiakkaat ovat esimerkiksi ammattitaidottomia tai työkokemusta kaipaavia nuoria, opintonsa keskeyttäneitä nuoria sekä työ- ja toimintakyvyltään heikentyneitä aikuisia. He tarvitsevat runsaasti tukea ja ohjausta tekemisissään, joten asioissa saatetaan edetä hiljaa askel askeleelta. On se sitten kunnan omaa järjestämää työpajatoimintaa tai yhdistyksen järjestämää toimintaa, niin useat työttömät kokevat nämä hyvin tärkeiksi paikoiksi, siellä heitä arvostetaan, siellä he saavat vertaistukea. (Kivipelto 2012, Roivanen, ym. 2008, 256–258.; VATES säätiö 2012.)

2.4 Pitkäaikaistyöttömyys Somerolla

Työskennellessäni työttömien parissa, olen jatkuvasti seurannut Someron tilannetta työttömyyden suhteen. Vuoden 2012 työttömyys sai aivan uusia tuulia,

kun lähiseudulta Salosta lopetti Nokia toimintansa. Se työllisti somerolaisia hyvin paljon. Nyt aivan viime kuukausina somerolainen yritys Laukamo yhtiöt Oy vähensi puolet työntekijöistään. Forssassa lopetti kokonaan toimintansa ikkuna-tehdas Fenestra. Ja monta muuta pienempää yritystä on sulkenut ovensa Someron lähikunnissa, joissa on työntekijöinä ollut somerolaisia. Paljon on tapahtunut pienellä aikavälillä. Nämä irtisanomiset eivät ihan heti näy työtoiminnan piirissä, koska lähes kaikilla irtisanotuilla on mahdollista olla ansiosidonnaisella päivärahalta. Toivottavaa on, että tilanne muuttuisi tämän ajan jakson aikana, työttömät saisivat töitä ennen kuin heitä kutsutaan aktivoinnin piiriin, eikä heistä koskaan tulisi pitkäaikaistyöttömiä.

Tätä opinnäytetyötä varten selvittelin kolmen kunnan tilanteen työttömyyden suhteen. Sain muodostettua jonkinlaisen näkemyksen lähialueella vallitsevasta työttömyystilanteesta virallisten tilastojen pohjalta. Tällä pystyin osaltaan perustelemaan pitkäaikaistyöttömille suunnatun ryhmätoiminnan tarpeellisuutta Somerolla. Valitsin kohteiksi kolme asukasmäärältään samankokoista kuntaa Varsinais-Suomesta, jotka olivat Somero (asukkaita 9330), Laitila (8500 asukasta) ja Paimio (10 411 asukasta). Vertailin näiden kuntien osalta työttömien määrän osuutta työvoimasta. Samoin vertailin pitkäaikaistyöttömien määrän osuutta työttömistä. Vertailussa esille tulleita lukuja pohtiessa kannattaa huomioida, että kaikki nämä kolme kuntaa kuuluvat Varsinais-Suomeen, joka koostuu 28 kunnasta. Varsinais-Suomen kuntarakenne on muuttunut PARAS-hankkeen myötä. Varsinais-Suomessa on toteutunut vuosina 2005 – 2011 yhteensä 12 kuntaliitosta. Selvittelemistäni kunnista Laitila ja Somero eivät ole muodostaneet yhteistoiminta-alueita, eivätkä toteuttaneet kuntaliitoksia. Taas Paimio on muodostanut Sauvon kanssa yhteistoiminta-alueen eli kuntaliitoksen, joka aloittaa toimintansa 2013. Tämän myötä sosiaalipalvelut siirretään hoidettavaksi yhteistoiminta-alueelle vuonna 2015. (Valtioneuvosto 2011.)

SOTKANetin tilastojen mukaan Somerolla työttömiä työvoimasta vuonna 2009 oli 8,9 prosenttia Laitilassa 7,6 prosenttia ja Paimiossa 4,9 prosenttia. Vuoden 2010 tilastojen mukaan työttömiä työvoimasta oli Somerolla 9,6 prosenttia, Laitilassa 6,8 prosenttia ja Paimiossa 5,5 prosenttia. Jokaisessa tutkimassani kun-

nassa työttömyys on ollut kasvussa viimeisen vuoden aikana. Sama suunta valitsee koko maassa myös pitkäaikaistyöttömyyden suhteen. Tämä tuli esille vertaillessani edellä saamiani lukuja koko maan tilanteeseen. Koko maassa pitkäaikaistyöttömiä eli yhdenjaksoisesti vähintään vuoden työttömänä työnhakijana olleita oli 58 700, mikä on 1 300 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Totena voi todeta, että työttömyyden lisääntyessä pitkäaikaistyöttömät jäävät kyllä juuri työnsä menettäneiden varjoon työmarkkinoilla. Työnantajien silmissä heiltä puuttuu viimeinen tietotaito, jota työelämä tarvitsee. Pitkäaikaistyöttömien työllistyminen vaikeutuu koko ajan työttömyyden edetessä. (Tilasto- ja indikaattori-pankki SOTKANet 2012.; Työ- ja elinkeinoministeriö 1. 2012.; Työ- ja elinkeinoministeriö 2.2012.)

Kolmen kaupungin vertailussa SOTKANetin tilastojen perusteella selvisi, että pitkäaikaistyöttömiä koko väestön työttömistä vuonna 2009 Somerolla oli 12,9 prosenttia, Laitilassa 7,9 prosenttia ja vastaavasti Paimiossa 8,4 prosenttia. Vuoden 2010 tilastot osoittivat, että pitkäaikaistyöttömiä koko väestön työttömistä oli Somerolla 18,3 prosenttia, Laitilassa 10,4 prosenttia ja Paimiossa 11,2 prosenttia. (Tilasto- ja indikaattori-pankki SOTKANet 2012.)

Hankitun tilastotiedon perusteella pitkäaikaistyöttömien, todella vaikeasti työllistyvien henkilöiden osuus työttömistä on suuri. Pitkäaikaistyöttömien määrä tulee jatkuvasti lisääntymään, sen osoittaa vertailulukemat vuosilta 2009 ja 2010. Kuntien on siis pystyttävä vastaamaan todella vaikeasti työllistyvien ihmisten tilanteeseen. Kuntien täytyy pohtia, onko heillä riittävästi tarjolla työllistämispalveluja juuri tälle ryhmälle. Someron kaupungilta tällainen niin sanottu matalan kynnyksen vaihtoehto on tähän asti puuttunut. Pitkäaikaistyöttömissä on paljon henkilöitä, jotka eivät kykene osallistumaan kuntouttavaan työtoimintaan tuottavassa mielessä. Heillä usein saattaa olla syynä esimerkiksi jokin pitkäaikainen sairaus, joka ei kuitenkaan ole mahdollistanut työkyvyttömyyseläkkeen saantia.

Pitkäaikaistyöttömille on tärkeä löytää sopivaa pienimuotoista aktivoivaa toimintaa. Pienikin askel pois kotoa on askel lähemmäs normaalia työelämää. On se matka sitten miten kivinen ja pitkä tahansa. Pitkäaikaistyöttömiin panostaminen

on erityisen tärkeää myös, koska pitkäaikaistyöttömyys tuo usein tullessaan masennusta, mielenterveys- ja päihdeongelmia. Näiden terveyspalvelujen järjestäminen on kunnille erittäin kallista. (Silvennoinen 2002, 37.)

3 PITKÄAIKAISTYÖTTÖMÄN AKTIVOINTI

3.1 Aktivointi

Aktivoinnin positiivisena lähtökohtana on työmarkkinoilta syrjäytymisen ehkäiseminen tai syrjäytymiskierteen katkaiseminen. Aktivoinnissa pyritään katkaisemaan pitkään jatkunut työttömyys ja siihen liittyvä toimeentuloturvariippuvuus erilaisin aktivoivin, kuntouttavin ja kannustavin toimenpitein. Aktivointi perustuu ajatukseen, uskoon siitä, että ihmisen on parempi toimia kuin vain olla passiivisesti siinä samassa elämäntilanteessa ja olotilassa kuin ennenkin. Aivan tarkkaa määritelmää aktivoinnin pyrkimyksistä ei ole olemassa, koska jokainen aktivoitava asiakas tarvitsee hyvin yksilöllisen etenemisen. (Raunio 2006, 89.; Kotiranta 2008, 26, 42, 61, 69.)

Aktivointi ja aktivoituminen ovat sosiaalityön ydinprosesseja, ihmisen voimaannuttaminen kuuluu tähän olennaisesti. Sosiaalityötä on tehtävä tuntosarvet herkästi pystyssä, jokainen ihminen on oma yksilö, mitään valmista toimintakaavaa ei ole olemassa. Pitää tutustua ihmiseen ja hänen tilanteeseensa kokonaisuutena. Ihmisestä itsestään etsimällä vahvuuksia ja niitä korostamalla päästään mahdollisesti parhaaseen mahdolliseen tulokseen aktivoinnissa. (Kotiranta 2008, 29, 30, 57.)

Aktivoinnin tavoite on tukea ihmistä johonkin uuteen, kuten uuteen suuntaan elämässä, johon hän ei itse ole aiemmin kyennyt menemään. Luovuus ja avoimuus ovat tärkeitä työvälaineet tässä. Ihmisen vahvuuksien lisäksi on nähtävä kokonaisuus, löydettävä oikeanlainen motivointi. Oikeanlaisen ilon löytyminen motivoi ihmistä, olisi tärkeää löytää edes hivenen positiivista asennetta, jotta innostus aktivointiin löytyisi. On tarkkaan osattava lukea ihmistä, mistä kullekin löytyy se innostamiseen tarvittava lähde. Voimavarat löytyvät ihmisiltä niin eri asioista, toiselle on tärkeä perhe, toiselle harrastukset, on haasteellista löytää aktivoinnissa juuri se oikea punainen lanka yksilöllisesti. (Kotiranta 2008, 67, 107, 135.)

Tarvitaan mielekästä työtä, jotta motivaatio nousisi. Mielekästä työtä ja tekemistä voi olla mikä tahansa työ. Sen arviointi lähtee tekijästä itsestään. Toiselle on mielekästä toinen työ ja toiselle taas toinen. Ensisijaisen tärkeää on saada ihminen innostumaan edes kokeilemaan uusia asioita elämässään. Sitä kautta voidaan löytää mielekästä tekemistä arkeen. Tähän uuden kokeilemiseen motivaation löytäminen on välttämätöntä, jotta saa ihmisen oikeasti heittäytymään elämälle ja mahdollisesti täysin uusiin kokemuksiin. Tätä kautta aktivointi tuottaa tuloksia ihmiselle itselleen. Täysin henkilökohtaisella tasolla ihmisen omasta tilasta riippuu, että kokeeko ihminen jonkin asian mielekkääksi vai ei. (Kotiranta 2008, 26, 42, 69.)

3.2 Aktivointisuunnitelma

Laki velvoittaa kuntia ja työvoimatoimistoja yhteistyössä laatimaan aktivointisuunnitelman kaikille henkilöille, jotka ovat olleet pitkään työttöminä tai toimeentuloasiakkaina. Aktivointisuunnitelmassa arvioidaan aiempien toimenpiteiden ja suunnitelmien toteutumista, selvitetään nykyinen tilanne ja sovitaan jatkosta. Aktivointisuunnitelmassa tulee selvittää mahdollisuus työstä tai työllistymistä edistäviä toimenpiteitä. Työttömien aktivointisuunnitelman avulla pyritään edistämään pitkään työttöminä olleiden henkilöiden työllistymismahdollisuuksia sekä elämänhallintaa. Jos työttömälle ei työvoimatoimiston arvion mukaan voida tarjota työtä tai ensisijaisia työvoimapolitiittisia toimenpiteitä kolmen kuukauden aikana, niin aktivointisuunnitelmaan sisällytetään kuntouttavaa työtoimintaa. Toimenpiteiden suunnitelman tekoon osallistuvat työtön henkilö sekä kunnan ja työvoimahallinnon edustajat. (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 2.3.2001/189.; Ala-Kauhaluoma, ym. 2004, 23, 107.)

Kun asiakkaalle on aktivointisuunnitelma tehty, hän on velvollinen toimimaan sovitun suunnitelman mukaisesti. Jos hän ei kuitenkaan näin toimi, niin häneltä voidaan lain (Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290, § 11, § 12) mukaan poistaa työttömyyskorvaus 60 päivän ajan asiakkaan palvelusta kieltäytymisestä tai keskeyttämisestä alkaen tai asiakkaan toimeentulotuen perusosaa voidaan

alentaa lain (Laki toimeentulotuesta 30.12.1997/1412, § 10) määrittelemällä tavalla. Kun taas asiakas toimii aktivointisuunnitelmassa sovitulla tavalla, hän on edelleen kuntouttavassa työtoiminnassa ollessaan työtön ja saa työttömyyskorvausta sekä siihen lisäksi hän saa yhdeksän euron ylläpitokorvauksen päivässä jokaisesta läsnäolopäivästään. (Someron kaupunki 2012.; Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 2.3.2001/189.)

4 PITKÄAIKAISTYÖTTÖMIEN RYHMÄTOIMINNAN TOIMEKSIANTAJA

4.1 Someron kaupunki

Toimeksiantajani opinnäytetyössäni on Someron kaupunki. Somero sijaitsee hyvin keskeisellä paikalla kolmeen suurempaan kaupunkiin nähden, jotka ovat Helsinki, Turku ja Tampere. Somerolla on asukkaita 9330. Someron pinta-ala on 698 neliökilometriä. Lainaa Somerolla on asukasta kohden 290 euroa. Somero on pieni kaupunki keskellä ruuhka-Suomea, josta löytyy niin maaseudun kuin kaupungin piirteitä. Somero on yksi Suomen huomattavimmista maatalouspitäjistä. Somerolla toimii liike- ja palvelualan yrittäjiä kaupungin kokoon nähden runsaasti. Yrittäjät usein toimivat hyvin pienellä työntekijämäärällä, joten työllistämiseen yrittäjien määrä ei vaikuta. Toki on joitakin suurempia työllistäjiä. (Someron kaupunki 2012; Someron kaupunki 1. 2012.)

4.2 Someron kaupungin perusturva

Someron kaupungin perusturvan vastuualueeseen kuuluu Someron kaupungin sosiaali- ja terveystalouden järjestäminen. Yhtenä osa-alueena tähän kuuluu työllistämispalveluiden järjestäminen. Tästä vastaa Somerolla sosiaalityönjohtaja Milja Markkanen. Hän toimii muun muassa kuntouttavan työtoiminnan Ecote-kolan lähiesimiehenä, joten hän on toimeksiantajan edustaja ja tärkeä yhteistyökumppanini pitkäaikaistyöttömien ryhmätoiminnan kehittämisprosessissa. Sosiaalityönjohtajalta olen saanut täysin vapaat kädet kehittää ja toteuttaa ryhmätoimintaa muiden yhteistyötahojen kanssa. Viikkopalaverien yhteydessä olen pitänyt sosiaalityönjohtajan ajan tasalla ryhmätoiminnan etenemisestä. Lopuksi hän arvioi koko kehittämisprosessin.

5 PITKÄAIKAISTYÖTTÖMIEN RYHMÄTOIMINNAN TOIMINTAPAikka – SOMERON KAUPUNGIN KUNTOUTTAVA TYÖTOIMINTA ECOTEKOLA

5.1 Toiminnan sisältö

Someron kaupunki järjestää kuntouttavaa työtoimintaa käytännön syistä kahdessa osoitteessa, Tehdaskuja 6 ja Tehdaskuja 8. Tehdaskuja 8 tarjoaa asiakkailleen erilaisia puualan töitä laaja-alaisesti. Tuotteita tehdään niin myyntiin kuin tilauksestakin suoraan ostaville asiakkaille. Puupuolella korjataan kierrätykseen tulleita huonekaluja sekä jonkin verran ostavien asiakkaiden omia huonekaluja. Tehdaskuja 6 taas tarjoaa asiakkailleen kierrätystoiminnasta muodostuvaa purku-, korjaus- ja myyntityötä, kädentaitotöiden valmistamista ja myyntiä, siivoustyötä. Tehdaskuja 6:sta organisoidaan ruohonleikkuu niin yksityisille kuin kaupungille. Myös muita talonmiehentöitä sekä erilaisia muuttotöitä ja kuljetustöitä on tarjolla. Sieltä myös organisoidaan vanhusten ruokapalvelu kotihoidon kanssa yhteistyössä. Samoin kaupungin sisäinen posti sekä kaupungin yksiköiden puhtaan ja likaisen pyykin kuljetus hoituu Tehdaskuja 6:den kautta. Samoin sen katon alla toimii opinnäytetyöni myötä kehitetty pitkäaikaistyöttömien ryhmätoiminta sekä nuorten starttipaja. Työtoiminta itsessään tarjoaa hyvin monenlaisia toimintaa asiakkailleen. (Someron kaupunki 2012, 2.)

Edellä mainitun lisäksi työtoiminnassa tehdään tiivistä yhteistyötä myös kaupungin muiden yksiköiden kanssa, näin sopimuksen mukaisesti työtoiminnan asiakkaan toimintapaikkana voi olla myös jokin muu kaupungin yksikkö, esimerkiksi päiväkotia, keittiö, terveyskeskuksen vuodeosasto tai teknisen toimen kohde. Tämän kaltainen yhteistyö antaa mahdollisuuden ihan oikeanlaisiin työtehtäviin. Työelämän arki on näin todella lähellä asiakasta. Silloin tällöin kuntouttavan työtoiminnan asiakas saattaa päästä tekemään sijaisuuksia kyseisiin yksiköihin, kun hän on tullut siellä tutuksi ja oppinut työtehtävät. (Someron kaupunki 2012, 2.)

5.2 Toimintaperiaatteet

Työtoiminta on työttömille kuntalaisille suunnattua toimintaa, joka toteutetaan joko kuntouttavana työtoimintana, työelämävalmennuksena, työharjoitteluna, työkokeiluna tai palkkatuettuna työnä. Tavoitteena on työttömien aktivointi. Työttömien aktivoinnilla pyritään edistämään pitkään työttöminä olleiden henkilöiden työllistymismahdollisuuksia sekä elämänhallintaa. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvien asiakkaiden toimintakyky vaihtelee hyvin suuresti. Jokainen asiakas on yksilö. Toiselle voidaan tarjota työtehtäviä, jotka ovat hyvinkin lähellä normaalia työelämää. Toinen taas voi tarvita tukea perusteellisemmin, kuten normaalin päivärytmin löytämiseen. Kuntouttavan työtoiminnan tehtävä on yrittää vastata näihin haasteisiin koko ajan kehittäen toimintaansa. (Someron kaupunki 2012, 2.)

Someron kaupungin kuntouttavan työtoiminnan tavoitteena on tarjota mielekäs vaihtoehto työttömyydelle. Työtoiminnassa on mahdollisuus kokeilla erilaisia työtehtäviä. Someron kaupungin Työtoiminta tarjoaa myös asiakkailleen mahdollisuuden pienimuotoiseen koulutukseen, kun työtoiminnan työtehtävät sitä vaativat. Tästä voi mainita esimerkkinä hygieniapassin ja työturvallisuuskoulutuksen. Edellä mainitut koulutukset ovat asiakkaalle eduksi mahdollista jatko-polkua ajatellen, on se koulutukseen meno tai työelämään siirtyminen. (Someron kaupunki 2012, 2.)

5.3 Asiakaslähtöisyys

Kuntouttavan työtoiminnan toimintamuoto sovitaan yhdessä asiakkaan, työvoimahallinnon, sosiaalitoimen ja työtoiminnan ohjaajan kanssa aktivointisuunnitelmassa kunkin työttömän henkilön tarpeita vastaavaksi, huomioiden tässä hänen työ- ja toimintakykynsä. Myös huomioidaan asiakkaan ympärillä oleva kokonaisuus, josta voi löytyä hyvinkin vaikuttavia asioita hänen sijoittumiseensa kuntouttavaan työtoimintaan. Esimerkiksi asiakkaan perheessä saattaa olla työttömyyttä muillakin perheen jäsenillä ja myös he saattavat olla mukana akti-

voinnissa. Tällöin sijoittumispaikkaa kannattaa pohtia, hyödyttääkö asiakkaan olla samassa paikassa oman perheen jäsenen kanssa. Tai asiakkaan perheessä voi olla menossa monenlaista ongelmavyöhytiä samaan aikaan, joten asiakas tarvitsee kuntouttavan työtoiminnan paikan hyvin nopeasti, pysyäkseen itse kiinni arjessa. Moniammatillisuus tukee asiakasta näissä tilanteissa. Ja asiakkaan tukitoimet on mahdollista saada käyntiin hyvin. (Someron kaupunki 2012, 2.)

Asiakkaan jo ollessa työtoiminnassa mukana, hänen kanssaan pidetään välipalaveri. Tämän palaverien yhteydessä arvioidaan asiakkaan tilannetta yhdessä uudelleen ja tarkistetaan asetetut yksilölliset tavoitteet ja kirjataan ne ylös. Kokonaistavoitteena on yksilöllinen eteneminen työtoiminnan jälkeen. Se voi olla muun muassa kuntoutus, työ tai opiskelu. Usein myös tehdään kuntouttavassa työtoiminnassa useampi sopimusjakso peräkkäin, koska asiakkaan tilanne sitä edellyttää. Eteneminen on hyvin yksilöllistä. Koko ajan räätälöidään uusia suunnitelmia asiakkaan tilanteen mukaan. Asiakasta pyritään tukemaan hyvin realististen tavoitteiden asettamiseen. Näin voidaan saada aikaiseksi onnistumisen kokemuksia asiakkaan itsetuntoa kasvattamaan. (Someron kaupunki 2012, 2.)

6 PITKÄAIKAISTYÖTTÖMIEN RYHMÄTOIMINNAN KEHITTÄMINEN

Pitkäaikaistyöttömien ryhmätoiminnan kehittäminen on ollut pitkä prosessi, joka on toteutettu moniammatillista yhteistyötä hyödyntäen. Se on lähtenyt liikkeelle tarpeesta (ks. kpl 2) sekä ajatuksista vastata kyseiseen tarpeeseen. Lopulta prosessi päättyi toteuttamiseen, raportointiin ja kokonaisuuden esittämiseen. Prosessi eteni vaiheittain. Pitkäaikaistyöttömien ryhmätoiminnan kehittämistyön vaiheet olen tiivistänyt seuraavaan kuvioon (Kuvio 1).

<u>PITKÄAIKAISTYÖTTÖMIEN RYHMÄTOIMINNAN KEHITTÄMISPROSESSI- Kuvaus</u>
1. PALAVERI ESIMIEHEN KANSSA -> AIHEEN JÄSENTYMINEN -> teoria kirjallisuus, aiheeseen syventyminen!
2. PALAVERI OMAN TYÖYKSİKÖN KANSSA , mukana lähiesimies, työtoiminnan ohjaaja ja 3 työpajaohjaajaa – keskustelu lupa-asioista -> lähiesimiehen mielestä kehittäminen selkeästi yhden yksikön kehittämistä, ei pitänyt tarpeellisenä informoida kehittämistyöstä laajemmin, esimerkiksi perusturvalautakuntaa. Joten kuntouttavan työtoiminnan lähiesimies allekirjoitti LUPAPAPERIT KUNTOON!
3. PALAVERI SOSIAALIOHJAAJAN JA TYÖVOIMANEUVOJAN KANSSA -> mm. ryhmän punaisen langan etsiminen, 50-luvulla syntyneet pitkäaikaistyöttömät naiset. Sovittiin aikataulutuksesta, jokaisen roolista yhteistyössä, käytiin yhdessä läpi asiakkaan kulku kohti ryhmätoimintaa, suunniteltiin asiakkaille lähetettävä kutsukirje infohaastatteluun. Samalla varattiin päivät aktivointisuunnitelmien laadintaan ryhmään tulevia asiakkaita varten.
4. JATKUVAA YHTEISTYÖTÄ OMAN YKSİKÖN TYÖNTEKIJÖIDEN KANSSA , keskusteluja tiloista, aikatauluista, jne.
5. YHTEYS OHJAAJAPARIIN -> joka tulee mielenterveysyksiköstä, resurssien yhdistäminen, yksiköiden esimiehet sopivat keskenään omissa palavereissaan työntekijän lainaamisesta toisen yksikön toimintaan.
6. VERTAISKÄYNTI , tutustuminen jonkin muun paikkakunnan vastaavanlaiseen toimintaan oli suunnitelmassa, jäi aikataulusyistä toteuttamatta, monipuoliset vertaiskeskustelut Toiminnalliset menetelmät ryhmätoiminnassa - koulutuksessa ja Ecotekolassa käyneiden vierailijoiden kanssa korvasi tämän suunnitelun osuuden.
7. OMAN TYÖYKSİKÖN PALAVEREISSA TARVITTAVIA ASIOITA ESILLE, LÄHIESIMIES AINA PAIKALLA -> mahdollisuus noin kerran viikossa, ryhmätoi-

mintakuulumiset muulle henkilökunnalle.
8. YHTEISTYÖTÄ SÄHKOPOSTITSE JA PUHELIMITSE SOS. OHJAAJAN JA TYÖVOIMANEUVOJAN KANSSA aiheena lähinnä ryhmätoimintaan tulevat asiakkaat.
9. ASIAKKAIDEN KOHTAAMINEN HENKILÖKOHTAISISSA INFOTILAISUUDESSA , nykytilanteen kartoitus -> tarve ryhmätoiminnalle, asiakkaalle tieto -> mitä ryhmätoiminta pitää sisällään, paikka tutuksi, aktivointisuunnitelma-aikojen jakaminen
10. TÄMÄN JÄLKEEN VÄLITTÖMÄSTI AKTIVOINTISUUNNITELMA-AIKOJEN ILMOITTAMINEN TYÖVOIMANEUVOJALLE! Asiakas menettää työmarkkinatuen infokeskustelupäivältä, jos hän jättää saapumatta paikalle ilman pätevää syytä.
11. AKTIVOINTISUUNNITELMIEN LAATIMINEN, paikalla: asiakas, sosiaaliohjaaja ja työvoimaneuvoja! Käydään läpi asiakkaan tilanne, kirjataan tavoitteet, sitoutetaan asiakas kuntouttavaan työtoimintaan yhdessä laaditun aktivointisuunnitelman mukaisesti.
12. RYHMÄTOIMINNAN SUUNNITTELU YKSIN JA YHTEISESSÄ PALAVERISSA TOISEN OHJAAJAN KANSSA , vastuun jakaminen, molempien sitouttaminen ryhmätoimintaan, molempien voimavarojen hyödyntäminen.
13. TOIMINNAN ALOITTAMINEN, kerran viikossa, keskiviikkona klo 9.00 - 13.00, 15.8. - 14.11.2012 (kolmen kuukauden jakso lakisääteisesti).
14. TOIMINNAN JATKUVA SUUNNITTELU JA MUOKKAAMINEN , esimerkiksi ryhmän toiveita huomioiden (joka ryhmätoimintakerran alussa ja lopussa yhteinen pohdinta hetki, jossa toiminnansuunnittelua yhtenä osa-alueena), tilanmuutokset: esimerkiksi kaatosateella ei mennä ulos valokuvasuunnistukseen.
15. ERILAISET PALAUTEHETKET , asiakkaat -> välitön palaute kaiken tekemisen ohella, suullinen palautehetki jokaisen ryhmätoimintakerran lopussa, kirjallinen palautehetki kerran ryhmätoimintajakson aikana. Moniammatilliset yhteistyötahot -> välitön palaute yhteistyön ohella ja yhteisissä palavereissa, palaute sähköposti- ja puhelinkeskusteluissa. Palautteen kirjaaminen ja hyödyntäminen ryhmätoiminnan kehittämiseen, hyödyntäen sitä heti olemassa olevaan ryhmään sekä seuraavaa ryhmää muodostettaessa.
16. SYYSKUUN LOPULLA SEURAAVAN RYHMÄN AKTIVOINTIAIKOJEN VARAAMINEN! Eli kehittämisprosessin kulku lähtee jälleen alusta. Jokainen ryhmä on yksilö -> vaatii oman suunnittelun ja toteuttamisen, kaikki lähtee ryhmään valittujen asiakkaiden tarpeista. Jo toimivaksi todettua ryhmätoiminnan pohjaa on hyvä pitää perusrunkona.
17. UUSIEN ASIAKKAIDEN VALINTA YHTEISTYÖSSÄ SOSIAALIOHJAAJAN JA TYÖVOIMANEUVOJAN KANSSA
18. OHJAAJAPARIN KANSSA KESKUSTELU JATKOSTA , ajatellen seuraavaa ryhmää, edelleen resurssien yhdistämismahdollisuuden varmistaminen esimiehiltä -> on sovittu, että yhteistyö jatkuu.
19. MAHDOLLINEN TARVITTAVA RYHMÄTOIMINNAN JATKOKEHITTÄMINEN , palautekeskustelujen perusteella, yhteispalaveri tarpeen vaatiessa

<p>20. UUDET ASIAKKAAT TULEVAT HENKILÖKOHTAISEEN INFOKESKUSTELUUN!</p>
<p>21. SIITÄ SE JÄLLEEN ETENEE suurin piirtein SAMALLA KAAVALLA!</p>
<p>22. ENSIMMÄISEN RYHMÄN JÄSENTEN SJOITTUMISESTA HUOLEHTIMINEN, yksilöllinen huomioiminen -> eläkkeelle siirtyminen, mahdollisesti yhteistyö kuntoutuksen asiakastyöryhmän kanssa, jatkaminen kuntouttavassa työtoiminnassa joko ryhmämuotoisessa tai työpainotteisessa muodossa tai jokin muu ratkaisu</p>
<p>23. UUSI RYHMÄ ALOITTAAM TAMMIKUUSSA 2013! MYÖS EDELLINEN RYHMÄ SAA JATKOA HELMIKUUN ALUSTA ALKAEN 2013!</p> <p>➔ opinnäytetyön myötä kehitetty ryhmätoiminta saatiin vakinaistettua yhdeksi kuntouttavan työtoiminnan toimintamuodoksi, sekä se myös laajeni kahteen ryhmään, jotka tulevat toimimaan eri viikonpäivillä!</p> <hr/> <p>TÄRKEÄÄ! PITKÄAIKAISTYÖTTÖMIEN RYHMÄTOIMINNAN KEHITTÄMISTYÖN RAPORTOINTI, ESITTÄMINEN JA TYÖN JAKAMINEN TOIMEKSIANTAJAN EDUSTAJALLE, SOSIAALITYÖNJOHTAJALLE SEKÄ YHTEISTYÖKUMPPANEILLE!</p> <p>KUNTOUTTAVAN TYÖTOIMINNAN ECOTEKOLAN YHTEISPALAUERISSA KÄYMME LÄPI RYHMÄTOIMINNAN KULUN JA POHDIMME YHDESSÄ TULEVAISUUTTA!</p> <p>PROSESSIN AIKANA: Oman työni tueksi, työvälineeksi ja perehdytyskansiksi tuotin ryhmätoimintakansion, joka sisältää perustiedot koko ryhmätoiminnasta, käytännöistä, tavoitteista, jne.</p>

Kuvio 1. Pitkäaikaistyöttömien ryhmätoiminnan prosessikuvaus.

7 PITKÄAIKAISTYÖTTÖMIEN RYHMÄTOIMINNAN TAVOITE

7.1 Merkitys ja tavoite

Työttömäksi jääminen ja työttömyyden pitkittyminen voi jo itsessään olla tilanne, josta selviytyminen vaatii rohkaisua ja tukea. Toisilta saatu vertaistuki tarjosi ryhmäläisille mahdollisuuden jakaa ajatuksia ja kokemuksia työttömyyteen liittyen. Jokainen ryhmän jäsen oli kokenut työttömyyden omalla tavallaan. Siitä muodostui juuri tämän ryhmän arvokkuus vertaistukeen. Ryhmätoiminnassa yhdistyivät muun muassa vertaistuen, voimavara- ja tavoitekeskeisen ajattelun periaatteet, jotta asiakas sai tukea omaan tilanteeseensa. Työelämässä tarvitaan entistä enemmän yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, ryhmässä toimiminen on yksi tapa herätellä ja opetella näitä taitoja. Ryhmätoiminnan tavoitteena oli muun muassa aktivointi kotoa pois lähemmäs esimerkiksi työelämää, saada aikaan päivärytmi, saada ympärille sosiaalista verkostoa. Ryhmän oli tarkoitus olla luonteeltaan määräaikainen ja suljettu ryhmä, johon ryhmäläiset valittiin henkilökohtaisen infokeskustelun (ks. kpl 9) kautta taustayhteistyötahojen valintaosuuden jälkeen. Ryhmätoiminnan toimintaympäristönä toimi työllistämispalvelu, Someron kaupungin kuntouttava työtoiminta, jonka toimintaa oli tarkoitus tehdä tutuksi ryhmän jäsenille, koska ryhmätoimintajakson loputtua ryhmän jäsenillä oli muun muassa mahdollisuus siirtyä toteuttamaan kuntouttavaa työtoimintaa yksikön muihin toimintamuotoihin. (Valkonen 2011, 14.; Tittanen 2007, 4.)

7.2 Lakisääteisyys

Ryhmätoiminnan asiakkaat olivat kuntouttavan työtoiminnan piirissä osallistuesaan ryhmätoimintaan. Kuntouttavaan työtoimintaan sisällytetty ryhmätoimintamalli on aina määräaikainen, koska kuntouttavaa työtoimintaa määrittelee laki kuntouttavasta työtoiminnasta 2.3.2001/189, jonka mukaan sopimukset asiak-

kaille tehdään. Näin tavoitteena oli toteuttaa ryhmätoimintaa kerran viikossa neljä tuntia kolmen kuukauden jaksossa. Laissa (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 2.3.2001/189, § 13.) määritellään, että kuntouttavaa työtoimintaa tulee järjestää 3–24 kuukauden mittaiseksi jaksoksi kerrallaan. Jakson aikana henkilön tulee lain mukaan osallistua kuntouttavaan työtoimintaan vähintään yhden ja enintään viiden päivän aikana kalenteriviikossa. Lain mukaan yhden päivän aikana kuntouttavan työtoiminnan tulee kestää vähintään 4 tuntia.

8 PITKÄAIKAISTYÖTTÖMIEN RYHMÄTOIMINNAN OHJAUKSELLINEN YHTEISTYÖ

Tukenani ohjauksellisessa yhteistyössä toimi Someron mielenterveysyksiköstä Riitta Vainion, mielenterveys- / päihdetyöntekijän. Yhteistyö suunnittelun osalta toteutui kasvokkain, puhelimitse sekä sähköpostitse. Yhteistyö kokonaisuudessaan oli joustavaa ja sujuvaa. Yhteistyösapuolten vahvuudet hyödynnettiin ryhmätoiminnan sisältöä toteutettaessa. Yhteistyöllä varmistettiin ryhmätoiminnan jokaisen toimintapäivän toteutuminen. Kaikki sovittiin ja aikataulutettiin tarkkaan etukäteen. (Toikko & Rantanen 2009, 89 - 92.)

Ohjauksellista tukea ryhmätoimintaan sain työtoiminnan ohjaajalta Kaija Reposelta, hän tekee kaikille työtoiminnan piirissä oleville asiakkaille sopimukset kuntouttavaan työtoimintaan, johon siis tämä ryhmätoimintakin yhtenä toimintamuotona kuului. Työtoiminnan ohjaaja oli koko ajan käytettävissä erilaisten kysymysten noustessa pinnalle liittyen työvoimatoimiston tai Kelan käytäntöihin. Tämä oli hyvä, näin koko ryhmän ei aina tarvinnut pysähtyä toimissaan, jos jollakin oli jokin mieltä painava asia mielessä. Toki kävimme asioita myös yhdessä läpi, mutta kaikki asiat eivät vaatineet yhteiskäsittelyä. Tällöin ohjasin ryhmäläisiä Kaijan luokse keskustelemaan.

Jokaisen yhteistyösapuolen kanssa yhteistyössä huolehdimme ryhmätoiminnan tavoitteellisuudesta. Ryhmän jäseniä kuulemalla, heidän kanssaan keskustelemalla pohdimme yhdessä jatkoa. Tartuimme hyvin herkästi kuulemaamme, kannustimme asiakkaita miettimään jatkoa ryhmätoiminnan jälkeen. Tarjosimme muun muassa yhtenä vaihtoehtona asiakkaalle jatkopolkuna osallistumista kuntouttavaan työtoimintaan jossain muussa toimintamuodossa, samalla mahdollisesti lisäämällä käyntipäiviä. Esimerkiksi yksi ryhmän jäsenistä keskeytti ryhmätoimintaan osallistumisen viidennen kerran jälkeen. Hän löysi ryhmätoiminnan kautta arjen rytmin ja halusi osallistua kuntouttavaan työtoimintaan useammin kuin kerran viikossa, lisäksi hän halusi osallistua työpainotteiseen toimintaan. Hän oli aiemmin työskennellyt terveyskeskuksen osastolla kuntouttavan työtoi-

minnan piirissä. Tässä kuntouttavan työtoiminnan muodossa hän aloitti 24.9.2012, välittömästi ryhmätoiminnasta keskeyttämisen jälkeen. Hänen uudeksi toiminta-ajaksi muotoutui maanantaista torstaihin ja neljä tuntia päivässä. Hän on ollut tyytyväinen ratkaisuunsa.

9 PITKÄAIKAISTYÖTTÖMIEN RYHMÄTOIMINNAN ASIAKKAIDEN VALINTAPOLKU

9.1 Yhteistyö työvoimahallinnon ja sosiaalitoimen kanssa

Tärkeinä yhteistyötahoina ryhmätoiminnan kehittämisessä toimivat työvoimahallinnon työntekijä, sosiaaliohjaaja sekä työtoiminnan ohjaaja aktivointisuunnitelmien teon yhteydessä, heidän kauttaan asiakaskunta valikoitui ja sitoutui ryhmätoimintaan. Työvoimahallinnon työntekijä ja sosiaaliohjaaja yhdessä miettivät kenelle ryhmätoiminta sen alkamishetkellä antaisi kaikkein eniten heidän asiakaskunnastaan. Tähän aiheeseen liittyvä palaveri pidettiin 8.5.2012 Someron sosiaalitoimistossa, jossa olin mukana.

Henkilöiden valinnassa pohdimme muun muassa, minkälaiset ihmiset keskenään hyötyisivät toinen toisiltaan saamastaan vertaistuesta. Pyrimme huomioimaan, että henkilö saisi ryhmältä jotakin ja ryhmä saisi häneltä jotakin. Pohdimme myös henkilön motivaatiota osallistua ryhmätoimintaan ja mitä ryhmätoiminnan pitäisi mahdollisesti pitää sisällään, jotta se antaisi osallistujalle jotakin ja olisi juuri hänelle motivoivaa toimintaa.

Tällä kertaa esille nousi 50 – luvulla syntyneet naishenkilöt. Kymmenelle yhdes- sä valitulle asiakkaalle työvoimahallinnon työntekijä lähetti kutsukirjeen (liite 1) henkilökohtaiseen infokeskusteluun Ecotekolan ryhmätiloihin. Asiakkaille tuli heti alusta lähtien tutuksi paikka, jossa ryhmätoimintaa aiottiin toteuttaa. Näin oli helpompi tulla ensimmäiselle viralliselle kokoontumiskerralle.

9.2 Henkilökohtainen infokeskustelu

Henkilökohtainen infokeskustelu toteutettiin kahtena päivänä, maanantaina 21.5.2012 ja keskiviikkona 23.5.2012. Tavoitteena oli haastatella kymmenen henkilöä, mutta ryhmätoimintaan oli tarkoitus valita heistä noin kuusi henkilöä. Toimimme näin, koska vähintään kuusi henkilöä mielestämme muodosti ryhmän

ja jokaiselle ryhmäläiselle jäisi hyvin tilaa olla ja puhua. Ohjaaja ehdosi hyvin huomioida jokaisen ryhmäläisen yksi kerrallaan. Liian suuri ryhmä mahdollisesti veisi lämminhenkisyyden ja kodinomaisuuden pois ryhmätilanteesta.

Se, miksi infokeskusteluun kutsuja lähetettiin kuuden sijasta kymmenelle, oli myös perusteltua, koska muun muassa kyseessä oleva asiakasryhmä voi tarvita todellista motivointia päästäkseen kotoa liikkeelle. Myös joillekin asiakkaille ryhmätoiminta ei mahdollisesti ole sopiva vaihtoehto tämän hetkiseen elämäntilanteeseen. Kymmenen kutsun avulla luotimme, että saamme riittävästi henkilöitä paikalle, jotta ryhmä muodostuisi.

Jokaiselle kymmenelle asiakkaalle varattiin aikaa keskusteluun noin 45 minuuttia. Keskustelussa jaoin jokaiselle tapaamalleni asiakkaalle esitteen ryhmätoiminnasta (liite 2). Keskustelussa mukana oli asiakkaan lisäksi vain ryhmänohjaaja, joka tässä olin minä. Kaikki kutsutut saapuivat paikalle sovittuun aikaan. Infokeskustelussa motivoin asiakkaita osallistumaan ryhmätoimintaan, samalla tarkoitukseni oli pehmentää Työvoimahallinnon ja Sosiaalitoimen asettamien sanktioiden tuottamaa negatiivisuutta. Kerroin heille kullekin vuorollaan ryhmätoiminnasta ja kuulostelin kunkin asiakkaan henkilökohtaisen lähtötilanteen ja tavoitteet.

9.3 Kohti aktivointisuunnitelmaa

Yhdessä keskustellen päädyimme aina jonkinlaiseen tulokseen tulevaisuuden ajatuksista kunkin asiakkaan kohdalla henkilökohtaisesti. Muutamilla asiakkailla oli selkeästi tiedossa muun muassa opiskelun aloittaminen, omaishoitajaksi ryhtyminen tai eläkepäätöksen saaminen. Heidän kohdallaan jätin kutsun aktivointisuunnitelman laadintaan antamatta (liite 3). Sanoin asiakkaalle, että keskustelumme pohjalta en itse nyt nähnyt ryhmätoimintaa kovinkaan ajankohtaisena vaihtoehtona juuri hänelle. Kerroin jättäväni asian loppu viimeksi työvoimahallinnon työntekijän päätettäväksi kutsutaanko asiakas aktivointisuunnitelman laadintaan vai ei. Muuten keskustelun yhteydessä minä annoin asiakkaille kirjal-

lisen kutsun varsinaisen aktivointisuunnitelman laadintaan. Näitä asiakkaita oli seitsemän.

Nämä aktivointisuunnitelmat työvoimaneuvoja ja sosiaaliohjaaja laativat yhdessä kunkin asiakkaan kanssa kesäkuun aikana. Tämän avulla he sitoutuivat asiakkaat osallistumaan ryhmätoimintaan. Sekä asiakkaat, että työvoimaneuvoja ja sosiaaliohjaaja olivat hyvin tyytyväisiä toteutettuun käytäntöön. Ensinnäkin asiakkaat kertoivat miten mukava oli tulla kuulluksi. Ammattihenkilöstö taas ei ollut koskaan aikaisemmin törmännyt aktivointisuunnitelman laadinnassa niin suopeaan vastaanottoon. Itse aktivointisuunnitelman laadintatilanne oli ollut hyvin myönteinen, asiakkaat olivat olleet hyvin tietoisia mitä tuleman piti ja he olivat myös olleet innokkaita aloittamaan ryhmätoiminnan. Motivointi oli ollut onnistunut. Yhteistyötä oli kunkin asiakkaan kanssa helppo jatkaa.

9.4 Tervetuloa kirje ryhmän jäsenille

Meillä oli käytännön syistä (lähinnä henkilökunnan loma-aika) aktivointisuunnitelman laadinnan ja ryhmätoiminnan aloittamisajan välillä melko pitkä väli, joten päätimme lähettää tuleville ryhmän jäsenille kotiin lähempänä aloitusta muistutukseksi kirjeen. Kirjeenä toimi asiakkaille infokeskustelussa jaettu esite ryhmätoiminnasta (liite 2). Ajatuksenamme oli, että pitkällä aikavälillä irralliset laput saattavat hukkaa, unohtua jonnekin ja näin aloituspäivämäärä on hukassa. Myös ajattelimme, että ryhmäläinen kokisi itsensä Tervetulleeksi, kun hänet vielä juuri ennen ryhmätoiminnan aloittamista uudelleen kutsutaan. Kirjeet lähetettiin ryhmäläisille viikkoa ennen ryhmätoiminnan aloitusta eli viikolla 32.

Aktivointikutsun saaneita asiakkaita oli alun perin seitsemän. Näistä kuusi asiakasta aloitti ryhmätoiminnassa elokuussa 2012. Yksi asiakkaista lopetti kokonaan työnhakijana olemisen ja välttyi näin ryhmätoiminnalta. Hänellä oli tähän taustalla terveydelliset syyt.

10 PITKÄAIKAISTYÖTTÖMIEN RYHMÄTOIMINNAN PERUSTA

10.1 Voimaannuttava ryhmätoiminta

Koska sosiaalityö on perinteisesti ollut melko ongelmakeskeistä puhetta, on nähty tarvetta tuoda työhön mukaan enemmän voimavaraistavia elementtejä, jotka edesauttaisivat ihmisten voimaantumista. Voimaannuttavassa ryhmätoiminnassa keskitytään enemmän ryhmäläisten voimavaroihin kuin ongelmiin. Voimaantumisella on myönteinen vaikutus ihmisen itsetuntoon ja asioiden parissa toimimiseen. (Jouttimäki, 2011, 120–121.)

Esimerkiksi erilaisia kädentaitotoita voi hyödyntää ja kehittää lomautettujen ja työttömiksi joutuneiden osallisuuden lisäämiseksi ja toimintakyvyn ja työkyvyn vahvistamiseksi. Voimaannuttaminen on elämään merkitystä, sisältöä ja laatua tuottava prosessi. Voimaannuttamisen tavoitteena on etsiä aiempaa myönteisempiä asioita itsestään, omasta tilanteesta suhteessa ympäristöön. Ryhmien luova ja toiminnallinen työskentelytapa voimavaraistaa osaltaan ryhmän jäseniä. (Jouttimäki, 2011, 94, 120–121.)

Ryhmätoiminnalla tavoitellaan onnistumisen kokemuksia sekä sosiaalista kanssakäymistä, tämä kaikki edesauttaa ryhmän jäsenten voimavaraistumiseen. On tärkeää saada aikaiseksi positiivinen, eteenpäin menevä, voimaannuttava ja vahvistava toinen toisiaan tukeva ilmapiiri. Pitkäaikaistyöttömien ryhmätoiminnassa tähän kaikkeen pyrittiin erilaisten toiminnallisten menetelmien ja yhteisten keskustelujen avulla. Monesti, kun kerrottiin omaa tarinaa, niin se sai uusia suuntia muiden ryhmän jäsenten tarinoiden myötä. Ryhmän jäsenten välille syntyi hyvää pohtivaa keskustelua. (Jouttimäki, 2011, 98.)

10.2 Sosiokulttuurinen innostaminen

Sosiokulttuurisen innostamisen lähtökohtana on ihmisen arkipäivä. Pyritään olemaan mahdollisimman lähellä ihmistä itseään. Kunkin omat kokemukset ovat tärkeitä, jokaista pitää kunnioittaa ja jokaisen ajatukset ovat tärkeitä. Tällä kaikella pyritään ihmisen identiteetin vahvistamiseen. Lähtökohtana on huomioida kunkin oma tämän hetkinen tilanne ja olemassa olevat vahvuudet. Askel askeleelta pyritään vahvistamaan nykyistä tilannetta. Tätä kaikkea voi toteuttaa yhdessä ryhmän kanssa toimimalla yhdessä. (Kurki 2012.)

Innostamisessa on kyse kolmesta eri ulottuvuudesta, jotka ovat pedagoginen, sosiaalinen ja kulttuurinen ulottuvuus. Näiden avulla pyritään ihmisen yhteisölliseen sitoutumiseen sekä persoonallisten arvojen kehittymiseen. Ihmisen persoonana on pedagogisen ulottuvuuden ydin. Tähän liittyy muun muassa ihmisen persoonallinen kehittyminen, asenteiden muutos, kriittisen ajattelun kehittyminen, motivaation löytyminen. Sosiaalinen ulottuvuus liittyy itse ryhmään ja yhteisöön. Tärkeää on ihmisen oma osallistuminen peilaten koko ryhmän toimintaan. Kulttuurinen ulottuvuus taas pitää sisällään ihmisen luovuuden ja monipuolisen ilmaisun kehittymisen. Esimerkkinä pitkäaikaistyöttömien ryhmätoiminnassa toteutuneet kädentaitotyöt, joita ryhmän jäsenet kukin itse olivat mukana työstämässä. Kukin otti vastuun tekemisistään, tekeminen oli taidetta, jonka kautta voi käsitellä monia itseän ja muihin liittyviä asioita. Tekemisen kautta pääsi hiekkauemaa kauempaa katsomaan omaa arkea. Tekemisen myötä esille tullut onnistumisen ilo vahvisti kunkin ryhmän jäsenen itsetuntoa. (Kurki 2012.)

Vaikka periaatteessa kerran viikossa kokoontuvaa ryhmää ei voisi kutsua yhteisöksi, niin koen, että saavutimme tietynlaisen yhteisöllisyyden tunteen. Ryhmästä tuli kolmen kuukauden toimintajakson aikana hyvin tiivis porukka. Ryhmän jäsenet oppivat tuntemaan toisiaan, oli yhdessä puhuttu niin vahvuuksista kuin heikkouksista. Jokainen tuki toinen toistaan. Yhteen ääneen ryhmäläiset totesivat, että ”he elävät keskiviikosta keskiviikkoon”. Joku kerran totesikin, että ”mitä sitä sitten tekee keskiviikkoisin, kun tämä toiminta loppuu. On ollut koko ajan niin mukavaa, niin tekeminen kuin ihmisetkin”. Vuorovaikutussuhteet tois-

ten ihmisten ja yhteisöjen kanssa auttavat ihmistä rakentamaan omaa identiteettiään; yksilön käsitys itsestään muotoutuu pitkälti suhteessa muihin ihmisiin. Sosiaalipedagogisen ajattelumallin mukaan yhteisöllisyyden vahvistaminen tapahtuu yhteisön jäsenten vuorovaikutuksen ja konkreettisen toiminnan kautta, jossa keinoina korostuvat yhteistoiminnallisuus sekä luovuus (Hämäläinen 1999, 63–70, 69–73).

Aidon yhteisöllisyyden syntyminen vaatii ihmisiä, jotka jakavat yhteisiä tavoitteita. Heiltä vaaditaan aitoa sitoutumista yhteiseen toimintaan, mikä lähtee yhteisistä intresseistä ja tarpeista vaikuttaa omaan ympäristöön ja yhteiskuntaan. Aidon yhteisön syntymistä tai yhteisöllisyyden kehittymistä ei voi pakottaa. Yhteisön jäsenten on löydettävä aito yhteisöllinen suhde yhteisen toiminnan sekä tavoitteiden kautta. Yhteisöllisyyden syntyminen edellyttää muun muassa yhteisiä kokemuksia, me-henkeä, yhteisiä arvoja sekä normeja. Yhteisön jäsenten kesken viestinnän tulee olla avointa ja rakentavaa sekä toimijoiden välillä tulee vallita keskinäinen luottamus ja oikeudenmukaisuus. (Kurki 2000, 129–132.)

10.3 Vertaistuki ja sen merkitys

Jokaiselle meistä on tärkeä kuulua johonkin, liittyä ryhmä sitten vapaa-aikaan tai työelämään. Se, että ihminen on osa jotakin ja voi toteuttaa yhdessä toisten kanssa onnistuneita asioita kuuluu ihmisen perustarpeisiin. Ihminen yksilönä voi hyödyntää ryhmää omalla läsnäolollaan. Samoin hän voi saada itse ryhmältä tukea omissa pyrkimyksissään. Ryhmä kokonaisuudessaan voi vaikuttaa ihmisen ajatteluun ja toimintaan. Kun ihminen on heikossa asemassa, esimerkkinä työttömyyden tuoma yksinäisyys ja siitä seurauksena syrjäytymisen vaara, on erityisen tärkeää, että hän saa olla osa jotakin ryhmää. (Lehtonen 2006, 20.)

Terveydellisiin ongelmiin, kuten masennus, mielenterveys- ja päihdeongelmiin saattaa saada ennalta ehkäisevässä muodossa apua muun muassa ryhmätöinnasta, jonka avulla saa rutiinia ja sisältöä arkeen. Sitä kautta on mahdollisuus luoda sosiaalisia kontakteja ja saada vertaistukea omaan tilanteeseensa.

Asiakkaan arki saa erilaista sisältöä, omaan napaan tuijottaminen unohtuu muiden arjen tohinoiden alle. Ryhmässä on mahdollisuus keskittyä myös muiden ihmisten iloihin ja suruihin. Omat asiat eivät ehkä tunnukaan enää niin ylitsepääsemättömiltä kuin ennen yksin kotona ollessa. (Silvennoinen 2002, 37.)

Laineen, Hyvärin ja Vuokila-Oikkosen (2010, 33) toimittamassa kirjassa nimitään työttömät valtaviiran hyljeksimäksi ryhmäksi. Työttömät tarvitsevat kokemuksia muun muassa voimaantumisesta, heille ryhmässä toimimisesta on erityisesti hyötyä. Yleisesti yhteiskunnan huono-osaisemmiksi nähdään työstä ja koulutuksesta syrjäytyneet ihmiset. Työttömyys saattaa aiheuttaa ihmiselle moraalisen paniikin. Joutilaisuus, työttömänä olo saattaa hyvinkin rapauttaa työ- ja opiskelumoraalia. Vallitsevana saattaa olla muun muassa huono taloudellinen tilanne, apaattisuus, välinpitämättömyys, vähäinen luottamus omiin kykyihin, huono itsetunto ja voimattomuuden tunne. Pitkään työtä vaille oleva ihminen mitä todennäköisimmin alkaa vähitellen tuntea joutuneensa yhteiskunnan ulkopuolelle. (Silvennoinen 2002, 9, 21, 22, 37.)

Työn ja koulutuksen myötä ihminen saa itselleen henkistä pääomaa, jonka avulla hän kehittää ja rikastuttaa omaa elämäänsä ja tuntee kuuluvansa yhteiskuntaan tasavertaisena muiden ihmisten kanssa. (Silvennoinen 2002, 37.) Tämän kaiken puuttuessa ihmisen identiteetti saattaa heikentyä ja itsetunto saattaa mennä täysin alas. On tärkeää, että ihminen voi luottaa kuuluvansa ryhmään silloinkin, kun hän ei ole vahva ja pärjäävä. Tällöin hänellä on olemassa edes joku voimaannuttava tuki. (Lehtonen 2006, 20.)

Ryhmästä saatu vertaistuki on parhaimmillaan silloin, kun ihminen saa olla oma itsensä ja kokea samalla itsensä hyväksytyksi. (Lehtonen 2006, 20.) Ihmisen ryhmästä saama vertaistuki auttaa usein huomaamaan, että joku muukin painii samanlaisten ongelmien kanssa. Tämä yhteisyys muiden ryhmäläisten kanssa luo tasavertaisuuden ja hyväksytyksi tulemisen tunteen. Jokainen meistä haluaa olla hyväksyty, on millaisessa elämäntilanteessa hyvänsä. (Valkonen, ym. 2011, 30.)

Laineen ym. toimittamassa kirjassa tuodaan esille myös, että erilaisiin ryhmiin osallistumisella ja niissä koetulla vuorovaikutuksella on suuri merkitys sosiaalisten ongelmien ehkäisyyn ja korjaamiseen. Säännöllinen ja kasvokkain tapahtuva vuorovaikutus, kohtaaminen ja yhteistoiminta tuottavat hyvinvointia ja mahdollisesti edistävät terveyttä. Kaikkiin ryhmiin ihmiset eivät voi liittyä eivätkä voi irtaantua niistä vapaaehtoisesti. Ryhmät eivät rakennu ainoastaan vuorovaikutuksen varaan, vaan myös identiteetin etsimiseen. (Laine, ym. 2010, 29, 33.)

10.3.1 Vertaistuki pitkäaikaistyöttömien ryhmätoiminnan käytännön arjessa

Minun opinnäytetyössäni vertaistukiryhmä muodostui pitkäaikaistyöttömistä. Heitä yhdisti sama ikä, sukupuoli, samankaltainen kokemus ja elämäntilanne. Heiskanen ja Hiisijärvi (2011) painottavat, että vertaisryhmän jäsenillä on tärkeä olla jokin yhdistävä tekijä, esimerkiksi ikä.

Vertaisryhmä tarvitsee myös vetäjän, joka ottaa vastuun ryhmän ohjaamisesta ja ryhmän prosessien tukemisesta niin, että prosessi etenee. Minä olin omassa opinnäytetyössäni päävastuussa koko ryhmästä ja sen toiminnasta. Jonkin verran delegoin vastuuta myös muille mukana olleille yhteistyökumppaneille, jotta säilytin heidän sitouttamisensa ryhmään mahdollisimman hyvänä ja vastuullisena. Ohjauksellista vastuuta jaoin enemmän. Yhdessä muokkasimme ohjaustyötä ennen ja jälkeen ryhmätoimintakertoja. Kävimme keskustellen läpi hyviä ja huonoja asioita ja muokkasimme toimintaamme sen mukaisesti. Yhteistyön toimivuudella on suuri merkitys, koska ohjaajan rooli ryhmässä on vaativa. Ohjaaja saattaa joskus kohdata toimintaansa liittyviä epäluuloja, kateutta, tavallista kovasanaisempaa kritiikkiä ja vähättelyä. (Heiskanen & Hiisijärvi 2011.) Meidän ryhmässämme tällaista ongelmaa ei ollut. Saimme alusta alkaen muodostettua ryhmän jäsenten ja ohjaajien välille hyvin lämminhenkisen ja luottamuksellisen, toisiamme kunnioittavan ilmapiirin.

Ryhmän ohjaajan kohdalla roolin muotoutumiseen vaikuttavat hänen persoonallisuutensa ja tilannekohtaiset tekijät, joita ovat esimerkiksi ohjaajan elämäntilanne, perhe ja sosiaalinen asema. Ohjaajan elämänhistoria ja kasvu vaikutta-

vat hänen tapaansa ja kykyynsä toimia ohjaajana. (Heiskanen & Hiisijärvi 2011.) Pitkäaikaistyöttömien ryhmätoiminnan ohjaajat olemme keskenään kokeneet hyvin erilaisia asioita kumpikin omassa elämässään. Meillä on samantyyppistä ja erilaista koulutustaustaa, joten yhdistäviäkin tekijöitä löytyi paljon. Koimme erilaisuutemme vahvuutena ja saimme hyvin hyödynnettyä toinen toistemme taitoja ja osaamisia ryhmätoiminnassa ryhmäläisten eduksi.

Pyrimme pitämään itsemme hyvin lähellä kaikkia ryhmän jäseniä. Tämä onnistui luontevasti, kun itse aina osallistuimme myös osaltamme yhteisiin tekemisiin. Kun liikuttiin, liikuttiin yhdessä. Kun tehtiin kädentaitotöitä, tehtiin yhdessä ja samalla me ohjaajina huolehdimme ohjaamisesta luontevasti. Heiskanen ja Hiisijärvin (2011) toteavat, että ohjaaja ei joka tilanteessa voi olla ryhmän selkeä auktoriteetti, sillä auktoriteettien lähellä ei synny rentoa, tasavertaista ja turvallista ilmapiiriä. Ohjaajan on hyvä pyrkiä olemaan mahdollisimman tasavertainen ryhmänsä jäsenten kanssa siitä huolimatta, että hänellä on ryhmän toiminnan kannalta selkeä ohjaajan asema. Ryhmän ohjaamisen tulee olla ohjaajalla hallinnassa. On myös tärkeää antaa ryhmäläisille itselleen vastuutehtäviä.

Anne Mäkinen (2008, 14 – 15) tuo opinnäytetyössään hyvin esille vertaistuen merkityksen hankkimien lähteiden perusteella, että vertaistuen saaminen ja annetaan apua ja vertaistuki perustuu arvostukseen, jaettuun vastuuseen. On sekä ohjaajan että ryhmän muiden jäsenten vastuulla, millaiseksi ilmapiiri ryhmässä muodostuu. Tämäkin on totta, nimittäin ryhmän jäsenet antoivat kyllä koko ajan kaikkensa osallistuessaan ryhmän toimintoihin. Muun muassa yksi ryhmäläisistä välitti muita vähemmän kädentaitotöistä, toinen taas piti vähemmän liikkumisesta, mutta jokainen antoi kaikkensa. Toisten ryhmäläisten innostuneisuus tarttui jokaiseen.

Aina ryhmäläisten kanssa seuraavan tapaamiskerran ohjelmaa lyötäessä lukkoon varmistimme jokaisen mielipiteen huomioimisen. Turvallisessa ja sallivassa ilmapiirissä jokaisella ryhmän jäsenellä on tilaa olla oma itsensä ja saada äänensä kuuluville. Ilmapiiri on hyväksyvä ja toisia kunnioittava. Tällä tavalla mahdollistuu myönteisen palautteen antaminen toinen toisilleen. Se jos jokin on tärkeää ihan jokaiselle ihmiselle. (Heiskanen & Hiisijärvi 2011.)

Usein ammattilaisen, asiakkaan ja kansalaisen roolit voivat yhdistyä, vaihtua tai olla eri tavoin dialogissa keskenään vaikean elämänkriisin, elämäntilanteen tai sairauden kokenut ja läpi käynyt henkilö voi astua auttajan ja asiantuntijan rooliin oman kokemuksen pohjalta. Esimerkiksi työttömien ryhmätoiminnassa kokemusasiantuntijuudesta saattaa nousta esiin tärkeää näkemystä ja osaamista jokaisen ryhmän jäsenen hyödyksi. Näistä kokemustiedoista myös ohjaaja ammattilaisen roolissa voi oppia ja omaksua asioita. On tärkeää antaa ryhmäläisten viedä keskustelua eteenpäin, kun se heiltä sujuvasti etenee. Ohjaaja voi huoletta pysyä suhteellisen näkymättömänä antaen tukensa sitä tarvittaessa. (Laine, ym. 2010, 35.) Vertaistuessa ymmärretään toisen tilanne yhteisen kokemuspohjan perusteella, keskustelulla on suuri merkitys. Vertaistuki voi olla mahdollista esimerkiksi ryhmässä, jossa henkilöt kohtaavat säännöllisesti. Ja heillä on jokin yhteinen tekijä, kuten yhteinen elämäntilanne ja sosiaalisen tuen tarve. Ryhmässä he voivat tukea toisiaan tasavertaisesti ja luottamuksellisesti. Vertaistukea saadaan itseensä nähden tasavertaiselta ihmiseltä. Toisten samankaltaisten elämäntilanteiden kuuleminen usein helpottaa ymmärtämään, ettei ole yksin omien asioidensa kanssa, vaan muutkin ponnistelevat samojen ongelmien parissa. (Mäkinen 2008, 14 – 15.)

11 PITKÄAIKAISTYÖTTÖMIEN RYHMÄTOIMINNAN SISÄLLÖN KUVAUS

11.1 Ryhmäytyminen ja sen merkitys

Yleisesti ryhmä muodostuu kahdesta tai mieluummin useammasta henkilöstä, jotka ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Ryhmän jäsenet ovat tietoisia kuulumisesta ryhmään, he ovat tietoisia toinen toisistaan sekä heidän kunkin omasta osuudestaan ryhmän toimintaan. Ryhmällä on useasti jokin yhteinen tavoite tai tehtävä, jonka saavuttamiseksi yhdessä pyritään tekemään erilaisia asioita. Tavoitteellisuus tuo haastetta ryhmätoimintaan. Tähän voi vaikuttaa esimerkiksi epäselvyydet sekä sitoutumattomuus. (Kataja, ym. 2011, 15.)

On tärkeää saada koko ryhmä innostumaan ja toimimaan yhteisen tavoitteen eteen kunkin omien kykyjen ja voimavarojen mukaan. Vuorovaikutuksella on suuri merkitys. Pienryhmässä, jollainen pitkäaikaistyöttömien ryhmätoiminta kuuden ryhmän jäsenen kanssa oli, vuorovaikutus on helpompaa kuin suurryhmässä. Jos yksikin ryhmän jäsenistä on vastaan, niin helposti se muodostaa erimielisyyksiä ryhmän jäsenten kanssa ja yhteisen tavoitteen saavuttaminen vaikeutuu. Siksi heti ryhmän alusta lähtien ryhmäytymisellä on hyvin suuri merkitys. Ryhmäytymistä on hyvä vahvistaa pitkin ryhmätoiminnan matkaa erilaisin toiminnallisina menetelmin. (Kataja, ym. 2011, 15, 22.)

11.2 Käytännön vinkkejä ryhmäytymiseen

Ihan ensimmäisenä tavoitteeksi otin pitkäaikaistyöttömien ryhmätoiminnassa, että saisin heti alusta lähtien ryhmän tiiviiksi, halusin saada yhteistyön sujumaan ja ryhmän jäsenet sitoutumaan ryhmätoimintaan. Jokainen sai vaikuttaa tulevaan toimintaan jo ennen ryhmätoiminnan varsinaista aloittamista. Henkilökohtaisessa infokeskustelussa kysyin jokaiselta haastattalemaltani henkilöltä hänen omia vahvuuksiaan, odotuksiaan, tarpeitaan ja kirjasin ne ylös. Tämän keskustelun pohjalta alkoi ryhmätoiminnan sisältö muokkautua.

Tietysti toimintamuotoihin vaikuttaa aina läsnä olevien ohjaajien omat tiedot ja taidot, joita kannattaa ehdottomasti hyödyntää ryhmän toiminnassa. Ohjaajien oma innostuneisuus tarttuu helposti ryhmän jäseniin. Ryhmää on helpompi luovia kohti tavoitteita.

Ensimmäiseksi ryhmätoiminnan alkaessa kiinnitin huomiota ryhmäytymiseen, luotiin yhdessä yhteiset säännöt, tehtiin tarkempi toimintasuunnitelma yhteistyössä ryhmän jäsenten kanssa. Samalla kävin läpi infokeskustelussa saamiani tietoja ihan yleisellä tasolla. Siitä yhdessä nostimme pintaan muutamia kiinnostuksen kohteita, kuten kädentaidot, liikunta, vertaistuki, joiden pohjalta suunnitelimme ryhmätoiminnan päivittäisen ohjelman lähes yhdessä. Takataskussani minulla oli olemassa alustavasti mietitty pohja ryhmätoiminnalle, mutta se oli taustalla tukena. Annoin ryhmän jäsenille tehtäväksi tutkiskella ajankohtaisia asioita, jotka voisivat sukeltaa meidän ryhmätoiminnan arkeen ja päiväohjelmamme voisi elää mielenkiinnonkohteiden mukaan. Esimerkkinä, että joku oli nähnyt ilmoituksen kirjastossa olevasta näyttelystä, niin yhteisellä päätöksellä muutimme alkuperäistä suunnitelmaa. Sain tämän avulla lisättyä jokaisen ryhmän jäsenen sitoutumista ja motivointia ryhmätoimintaan. Tietysti pidin ohjaajana sen viimeisen sanan sanomisen itselläni, jotta saimme huomioitua jokaisen ryhmän jäsenen tasapuolisesti.

Päiväohjelman luominen sujui yhdessä ryhmäläisten kanssa hyvin. Asiaa helpotti, kun olin aiemmin jokaisen kanssa henkilökohtaisesti keskustellut. Näin tiesin heidän kunkin omia ajatuksiaan jo melko tarkkaan ja he myös tiesivät hieman minun omia ajatuksiani ryhmätoiminnan suhteen. Henkilökohtainen keskustelu oli vuorovaikutusta, toinen toisemme huomioimista, leppoisaa keskustelua. Olin sen myötä saanut heti alusta lähtien luotua hyvin lämminhenkisen suhteen ryhmän jäseniin. Motivointi ryhmätoimintaan oli onnistunutta. Tämä oli hyvin tärkeää pitkäaikaistyöttömille tarkoitettussa ryhmätoiminnassa, koska heidät velvoitetaan lain mukaan osallistumaan heille tarjottuun kuntouttavaan työtoimintaan, johon juuri tämä pitkäaikaistyöttömien ryhmätoiminta sisältyi.

Meillä oli tietyt rajat, jotka Laki kuntouttavasta työtoiminnasta määritteli, kuten toiminta-ajan joka oli minimissään oltava kerran viikossa neljä tuntia ja kolmen

kuukauden ajan. Poissaoloista piti toimittaa lääkärintodistus, jne. Mutta toiminta-aikojen sisällä me ryhmäläiset pystyimme yhdessä miettimään ja päättämään käytännön järjestelyistä kuten esimerkiksi keitämmekö yhteiskolehdilla heti aamulla kahvia ja hankimmeko sen seuraksi sämpylää tai makeaa syötävää. Tai päiväohjelmaan oli mahdollista sisällyttää yhteinen hetki omien eväiden syömiselle. (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 2.3.2001/189, § 13.)

Jotta saimme ryhmäytymisen heti alusta lähtien liikkeelle, niin loimme yhteisesti ryhmällemme säännöt, jotta ryhmän toiminta olisi kaikille samanarvoista ja selkeää. Tärkeiksi yhteisiksi säännöiksi nousi muun muassa luottamuksellisuus, kunnioittaminen, kuunteleminen. Säännöt nousivat ryhmästä itsestään ja sen tarpeista esille, kullakin ryhmällä on aina omat sääntönsä. Luotuihin sääntöihin voidaan palata toimintajakson, kolmen kuukauden, aikana uudelleen ja niitä voidaan myös tarvittaessa muokata.

11.3 Ryhmäytyminen tutustumistehtävän avulla

Tutustumistehtävän avulla ryhmä oli tarkoitus saada rentoutumaan ja pois alkujännityksestä. Ryhmän jäsenten oli helpompi tutustua toisiinsa jonkin yhteisen tekemisen kautta. Jokainen ryhmän jäsen tuli tasapuolisesti huomioitua, kenenkään taidot tai tiedot eivät korostuneet liikaa. Jokaisella oli mahdollisuus tuoda omaa persoonaa esille sen verran kuin haluaa, luovuuden ja mielikuvituksen käyttö oli sallittua. (Leskinen 2009, 21.)

Tutustumistehtäväksi ryhmälleni valitsin Suomen kartan, jossa ohjaajana rajasin lattialle tilan, joka toimii Suomen karttana. Kävimme yhdessä läpi joitain kartalla sijaitsevia paikkakuntia, jotta kartalle sijoittuminen olisi helpompaa. Sitten pyysin ryhmän jäseniä siirtymään kanssani kartalle, ohjeena oli sijoittua sen paikkakunnan kohdalle, josta kukin oli lähtöisin tai viettänyt suurimman osan lapsuuttaan. Paikat löytyivät keskustellen toinen toistensa kanssa, jotta sijoittuminen tapahtui oikealle kohdalle. Suomen kartalla liikkuminen tuntui eloisalta ja mukavalta. Puhetta alkoi jo tulvia. (Leskinen 2009, 26.)

Kun kaikki oli paikoillaan, annoin tehtäväksi miettiä jonkin muiston kunkin omasta lapsuudesta mikä päällimmäisenä tulisi mieleen ja jonka haluaisi meille muille ryhmän jäsenille kertoa ja jakaa sen meidän kanssamme. Ryhmän jäsenet miettivät lapsuuttaan hetken. Kun oli valmista, seisoimme edelleen kartalla ja aloimme purkaa muistojemme vyyhtiä kukin vuorollaan haluamallaan tavalla. Jokainen kertoi hyvin erilaisia asioita samalla esitellen oman paikkakuntansa. Tutustuimme toisiimme vaivattomasti, puhetta riitti ja vuorovaikutusta syntyi luontevasti. Tunsimme toinen toistemme paikkakuntia niistäkin riitti puhetta. Samoin lapsuus oli eletty samaan aikoihin eli 50 – luvulla. Köyhyyden kanssa oli jouduttu pärjäämään kekseliäisyyden avulla, jne. Saimme hyvän alun vertaisryhmätoiminnalle, joka oli yksi ryhmätoiminnan tärkeistä tavoitteista. (Leskinen 2009, 26.)

11.4 Ryhmäytyminen ongelmanratkaisutehtävän avulla

Ryhmäytymiseen voi hyödyntää muun muassa erilaisia ongelmanratkaisutehtäviä, joiden tarkoituksena on vahvistaa ryhmän kykyä ratkaista erilaisia haasteita yhdessä. Tässä tarvitaan jokaista ryhmänjäsentä, jokaisen luovuus on tehtävien ratkaisussa vahvuutena. Yleisesti ongelmanratkaisutehtäviin ei ole olemassa vain yhtä ja oikeata tapaa päästä tavoitteeseen, vaan vaihtoehtoja on olemassa useita. Tämän kaltaiset tehtävät tuottavat ryhmän jäsenten keskuudessa muun muassa keskustelua, yhdessä pohtimista, yhteiseen hiileen puhaltamista, jokaisen ryhmän jäsenen vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaajan pitää olla taustalla ja antaa ryhmäläisten toimia keskenään. Ohjaajan tehtävä on kuitenkin pitää toiminta yllä ja pitää ryhmä kasassa ja huolehtia turvallisuudesta. (Kataja, ym. 2011, 59.)

Ongelmanratkaisutehtäväksi valitsin ämpärin siirtämistehtävän. Tavoitteena ämpärin siirtämisessä oli ongelmanratkaisun lisäksi oivaltaminen ja kommunikointi. Tehtävä toteutettiin ulkona. Piirsin maahan halkaisijaltaan noin kuuden metrin ympyrä, jonka keskelle asetin vedellä täytetyn ämpärin. Ryhmän jäsenet asettuivat ympyrän ulkoreunalle. Annoin ryhmäläisille yhden pitkän köyden, va-

saran ja kaksi tennispalloa. Näiden avulla ryhmäläisten oli tarkoitus siirtää täysinäinen vesiämpäri piirretyn ympyrän ulkopuolelle niin, että se pysyi pystyssä ja vesi säilyi ämpärissä. Ehtona oli myös, että kukaan ryhmän jäsenistä ei saanut mennä piirretyn ympyrän sisäpuolelle. Jos ämpäri olisi kaatunut, tehtävä olisi aloitettu alusta. (Kataja, ym. 2011, 61.)

Ryhmä toimi hyvin jokaisen ryhmän jäsenen huomioiden. Jokainen oli hyvin kiinnostunut tehtävästä, suurempaa motivointia ei tarvittu. Jokainen toi omia ajatuksiaan ongelmanratkaisun eteen esille. Ryhmän jäsenten vuorovaikutus oli toinen toisensa huomioivaa, onnistunutta. He pohtivat ja kokeilivat useampia vaihtoehtoja, kunnes löysivät onnistuneen ratkaisun. Heidän ratkaisunsa tähän tehtävään oli maasto huomioiden hinata vesiämpäri varovasti, hitaasti köyden avulla maata pitkin piirretyn ympyrän ulkopuolelle. Tällä keinolla täysinäinen vesiämpäri meinasi useamman kerran kaatua, mutta ryhmän jäsenten kannustusten ja ohjeiden avulla he onnistuivat tavoitteessaan. Jokainen sai vuorollaan pitää köydestä kiinni ja siirtää ämpäriä. He kannustivat, neuvoivat toinen toisinaan. Luovuus oli valloillaan. Ja kyllä oli tyytyväinen ryhmä, kun he saivat tehtävän suoritettua onnistuneesti. Puheen sorina jatkui tehtävästä pitkään jälkeenkään. Ryhmän jäsenistä muutama sanoi kokeilevansa kotonakin suuremman sakin kanssa tehtävää. Se on helppo ja halpa toteuttaa ja tuo helposti onnistumisen iloa. (Kataja, ym. 2011, 61.)

Yhtenä ratkaisuna ohjaajalla olisi ollut takataskussa, että käytettävissä oleva köysi olisi vesiämpärin molemmille puolille ja sitä olisi kierretty ympyrän vastakkaisilta puolilta. Toisella puolella olisi kierretty toiseen suuntaan, ja toisella puolella toiseen suuntaan saaden köyteen kierre aikaiseksi. Köyden kiertyessä tiukkaan ämpärin ympärille saisi ämpärin nostettua yhdessä köysien varassa ympyrän ulkopuolelle. (Kataja, ym. 2011, 61.)

11.5 Kädentaitotyöt ja niiden merkitys

11.5.1 Kädentaitotöiden voimaannuttava merkitys

Kirjassa *Sosiaalityö aikuisten parissa* (Jokinen & Juhila 2008, 236–239.) on tuotu erilaisten empiiristen aineistojen kautta esille muun muassa asunnottomien naisten etenemistä kuntoutumiseen tähtäävässä palveluketjussa. Esillä on muutamien naisten haastattelun tulokset. Naiset ovat saaneet osallistua erilaisiin toiminnallisiin ryhmiin, joihin on ollut helppo mennä, ne ovat toimineet matalan kynnyksen periaatteella. Näissä ryhmissä he ovat saaneet osallistua muun muassa erilaisiin kädentaitotöihin, toteuttaa ne alusta loppuun asti valmiiksi. Konkreettisen käsillä tekemisen kautta he voivat osoittaa sekä itselleen että muille onnistumisen kokemuksia. Tästä johtuen heidän itsetuntonsa on kohonnut ja he ovat löytäneet uusia tuttavuuksia. He ovat iloisia, kun ovat löytäneet päivilleen ohjelmaa, rutiinia ja he kokevat kuuluvansa johonkin.

Samaa totesivat työttömien ryhmätoiminnassa mukana olleet. Joka kerran jälkeen he odottivat seuraavaa keskiviikkoa. He olivat ylpeitä tekemistään kädentaitotöistä, kuten paperinarutyöt, helmityöt ja neulahuovutus (ks. kpl 11.2.3 & liite 5). Jouttimäen mukaan (2011, 120–121) erilaisia kädentaitotöitä voi hyödyntää ja kehittää lomautettujen ja työttömiksi joutuneiden osallisuuden lisäämiseksi ja toimintakyvyn ja työkyvyn vahvistamiseksi. Edellä mainittuihin osaluokkiin saa tukea kädentaitotöistä, koska ne antavat luovuudelle tilaa, vaativat keskittymistä, sorminäppäryyttä, oivaltamista. Ryhmässä tehtyjen kädentaitotöiden tarkoituksena oli myös kohottaa jokaisen itsetuntoa, antaa onnistumisen ilon kokemuksia sekä tutustua toisiin ryhmän jäseniin. Kädentaitotyöt toteutettiin niin pari- kuin ryhmätyönä. Heistä oli mukava tehdä yhdessä valmiiksi kokonaisuuksia, jollaisia he eivät olleet kuvitelleetkaan osaavansa toteuttaa. Kaikki ryhmässä tehdyt kädentaitotyöt tehtiin Ecotekolan uusien tuotteiden myymälään, joka on kierrätysmyymälän yhteydessä, myyntiin. Yhdessä osallistuimme myyntituotteiden valmistamiseen, jokaisella oli selvää, ettei töitä tehty vain ilon ja oppimisen vuoksi. Usein he halusivat ostaa käsillään tekemiään tuotteita it-

selleen kotiin vietäväksi, jotta voivat kotonakin näyttää mitä olivat saaneet aikaiseksi. Ystävyys toisten ryhmän jäsenten kanssa muodostui aidoksi ja tärkeäksi kädentaitotöiden tekemisen ohella.

11.5.2 Kädentaitotöiden terapeuttinen merkitys

Kädentaitotyöt eivät ole olleet varsinaisesti käytössä terapiamuotona. Työsken-
neltäessä sosiaaalialalla, on huomattu käsillä tekemisen merkityksen olevan asi-
akkaille hyvinkin suurta, voitaisiin varmasti puhua terapeuttisesta merkityksestä.
Tätä tukee Sinikka Pöllänen artikkeli, joka kertoo kädentaitotöiden merkitykses-
tä terapeuttisessa merkityksessä. Hänen mukaansa kädentaitotyöt voivat olla
toiminnallisena menetelmänä toteutettua ohjaavaa toimintaa, jossa kokemuspe-
räisen oppimisen avulla voidaan hyödyntää käsityön terapeuttisuutta. (Pöllänen
2008, 91–105.)

Käsityön terapeuttisuudessa keskeisenä lähtökohtana voidaan pitää käsityön
sisältämää sisäistä psyykkistä prosessointia sekä toiminnan antamaa mahdolli-
suutta asioiden ajalliseen etäännyttämiseen ja symboliseen erittelyyn. Käsityö
sisäisen prosessin ulkoisena ja aistein aistittavana prosessina herättää uusia
sisäisiä prosesseja oman tai toisen henkilön valmistaman tuotteen tai käsin
työstämisen kautta. (Pöllänen 2008, 91–105.)

Käytännössä käsityötä on käytetty toiminnan muotona eri tavoin psykoterapia-
asiakkaiden kuntoutuksen tukena, vammaisten toimintaterapiana tai itsehoidol-
lisena harrastuksena yksin tai erilaisissa ryhmissä. Näin sitä on hyödynnetty
lähinnä terapeuttisena välineenä määrittelemättä sitä terapiaksi. Käsityö voi kui-
tenkin olla toiminnallisena työtapana terapiaa silloin, kun siinä on kyse syste-
maattisesta ja tietoisesta tekemisestä, jonka tavoitteena on terapian kohteena
olevan henkilön toimintoihin, ajattelumalleihin, tunteisiin ja elämään liittyvä tera-
peuttinen muutos. (Pöllänen 2008, 91–105.)

Käsityö toimii aktiivisena kokonaisvaltaisena toimintana, jossa käsityön suunnit-
telu- ja valmistusprosessi tai käsityön koskettaminen tai katseleminen tuottaa

erilaisia merkityksiä asiakkaille. Asiakas voi kokea käsin työstämisen, käsityöprosessin eri vaiheet, kehollisuuden, sekä läsnä olevat materiaalit ja välineet esimerkiksi purkautumiskeinona. Toimintaan voi liittyä myös sosiaalisia merkityksiä, yhdessä tekeminen, keskustelu työn lomassa, vertaistuki. Kädentaitotöitä voidaan kuvata kommunikaation kanavana ja vuorovaikutuksen välineenä. Kautta aikojen kädentaitotöillä on ollut suuri merkitys ihmisen elämänkaaren varrella. Sekä naiset, että miehet ovat saaneet niiden myötä arvostusta osakseen. (Pöllänen 2008, 91–105.; Turney, 2009, 1 - 3, 17 - 18.)

Käsityöllä voisi olla tulevaisuudessa opetus- tai harrastustoimen lisäksi oma tärkeä sijansa psyykkisen hyvinvoinnin edistämässä muun muassa ennalta ehkäisevänä mielenterveystyössä ja kuntoutuksessa. Käsityö voisi olla myös yhtenä kuntoutumisen välineenä muun muassa asiakkaiden oma-apu- ja oireenhallintaryhmissä, vammaisten ja mielenterveysongelmaisten työllistämishankkeissa sekä vapaaehtoisten tukihenkilötoiminnassa. (Pöllänen 2008, 91–105.)

Käsityön näkökulmasta muutokseen johtavan toiminnan konteksti voi olla mallia jäljentävä, ositettu käsityö yhtä hyvin kuin suunnittelua sisältävä kokonainen käsityöprosessi. Toiminta ohjautuu asiakkaan tarpeiden mukaan, koska esimerkiksi kokonaisen käsityön prosessia ja luovaa toimintaa voi hyödyntää minän rakentamisessa ja ositettua käsityötä minän eheyttämisessä. Käsityö voi olla toiminnallisena menetelmänä toteutettua ohjaavaa toimintaa, jossa kokemuspärisen oppimisen avulla voidaan hyödyntää käsityön terapeuttisuutta. Ohjauksellisuus terapiassa ja terapeuttisessa toiminnassa korostaa ohjauksen tapaa. Ohjaajan on toimittava joustavasti, spontaanisti sekä käytännönläheisesti ja ohjattavaa kuullen. (Pöllänen 2008, 91–105.)

Omien kokemuksieni mukaan tekemisen ohessa voi huomaamatta keskustella asioitaan auki muun vertaistukiryhmän kanssa. Havainnoidessani ryhmäläisten toimintaa, samalla käsillä kädentaitotöitä tehtäessä toisten kanssa puhuminen oli luontevaa. Puhuttiin itse käsityöstä ja taas välillä vähän vakavammistakin asioista. Keskustelussa oli koko ajan mukana keveys arjen harmauden seassa,

vaikka välillä asiat olivat hyvinkin syvällisiä ja vaikeita. Välillä ajatukset saattavat keskittyä niin tekemiseen, että kaikki muu unohtuu hetkeksi, tämäkin on välillä ihan hyvä asia. On tärkeää päästä silloin tällöin irtaantumaan vain yksinomaan omista asioista ja nähdä ympärillä olevan muutakin elämää. Tällöin saattaa oma arki muuttua huomaamatta kevyemmäksi. Työttömyyden myötä on saatettu jäädä täysin yksin, asiat pyörivät näin vain oman itsensä ympärillä. Yhdessä tekeminen antaa mahdollisuuden avarakatseisuuteen. Erilaisten materiaalien ja värien kanssa työskentely voi tuoda uusia ajatuksia ja mielleyhtymiä. Asiakas voi saada etäisyyttä omiin henkilökohtaisiin asioihin ja löytää uusia näkökulmia näiden asioiden tarkasteluun.

11.5.3 Kädentaitotöiden toteuttaminen: Neulahuovutus

Valitsin yhdeksi monista kädentaitotöistä neulahuovutuksen (liite 5) toteutettavaksi ryhmän jäsenten kanssa. Neulahuovutus mahdollistaa jokaisen onnistumisen hyvin helpolla työllä. Neulahuovutuksen toteuttamisessa on useita erilaisia vaihtoehtoja, helpompia ja vaikeampia. Jokaisen taidolle löytyy sopiva vaihtoehto, Aina työskennellessäni ohjaustehtävissä pidän pääperiaatteena sen, että mitä tahansa tehdään, tuotos on kaunis. Helppo tapa vahvistaa kunkin itsetuntoa onnistuminen tunteen myötä. Neulahuovutus upposi ryhmään todella hyvin. Saimme aikaiseksi kaunista jälkeä. Se innosti ryhmän jäseniä tekemään lisää uusia tuotteita. Neulahuovutusta pyydettiin toteuttamaan useammalla toimintakerralla.

Me valmistimme tasotyönä erilaisia pieniä tauluja, joihin puupuolella valmistettiin taustalevyt ja kehykset. Piparkakkumuottien avulla saimme villaan valmiin muodon. Näistä valmistimme muun muassa ikkuna- ja joulukuusen koristeita. Kolmiulotteisena työnä valmistimme rautalangan ympärille tonttuja. Oli upea nähdä miten luovuus lähti erilaisia töitä tehdessä valloilleen. Jokainen löysi itselleen sopivan tyylin neulahuovuttaa villaa. Työskentely vei jokaisen ajatukset mennessään. Värjätyn villan väreillä leikitellessä, syntyi koko ajan uusia ideoita työn valmistamiseen. Esimerkiksi tontuille alkoi työskentelyn lomassa muodos-

tua neulahuovutetut lyhdyt ja raidalliset huivit. Jokainen sai iloita onnistumisesta!

11.6 Liikunta ja sen merkitys

Liikunta on lääkettä kaikille ja erityisesti niille, joiden toimintakyky on syystä tai toisesta alentunut. Liikunnan merkitys sekä fyysisen kehityksen tukena, että toimintakyvyn ylläpitäjänä on tieteellisestikin todistettu. Liikkujan omalla motivaatiolla on suuri merkitys, tahto mahdollistaa lähes mitä vain. Liikuntatoiminnan sosiaalista merkitystä ei sovi unohtaa. Liikunta tuo vaihtelua arkeen, ryhmässä tapaa ystäviä ja kokee onnistumisen elämyksiä. Liikunnassa tapahtuva sosiaalinen vuorovaikutus voi toimia jollekin palkintona tai kannusteena, joka motivoi jatkamaan liikuntaharrastusta. Varsinkin mielenterveyskuntoutujille, joilla yleensä on pieni sosiaalinen verkosto, liikunnan tarjoama sosiaalinen vuorovaikutus on merkittävä mielenterveyttä kohottava tekijä. Liikunnan harrastamisen lähtökohdaksi voi ottaa, että siitä saa iloa. Terveysyödyt tulevat ikään kuin kaupan päälle. Tavoitteena voidaan pitää, että jokainen voi löytää itselleen läpi elämän jatkuvan liikuntaharrastuksen. (Mielenterveyden keskusliitto 2008, 7.)

Monet tuntevat terveytensä olevan parhaimmillaan silloin, kun on pääsääntöisesti hyvä olo. Kukin tuntee sen itselleen ominaisella tavalla, tasapainoisuutena, rauhallisuutena, iloisuutena, innostuneisuutena, kekseliäisyytenä, onnellisuutena, tyyneytenä tai tyytyväisyytenä. Hyvä olo koetaan hetkittäin. Ihminen osaa sitä luonnostaan kaivata. Suurin osa ihmisistä pitää huolta hyvästä olostaan tavallisilla asioilla, kuten nauttimalla hyvästä ruoasta, luonnosta, ystäivistä, kulttuurista tai harrastuksista. (Elä! 2012.)

Hyvänolon- ja mielihyvätunne on tavoiteltu tila ja jokainen tarvitsee sen saavuttamista. Olennaista on, että elämä tuntuu mielekkäältä ja elämisen arvoiselta juuri sellaisenaan, kuin se on. Hyvä olo antaa elämään positiivisen voiman silloinkin, kun olosuhteet ja elämäntapahtumat kohtelevat ihmistä kaltoin. Jos hy-

vää oloa on tuntenut riittävässä määrin, voi ihminen rauhassa vastoinkäymisten kohdatessa kapinoida, olla allapäin ja surra huonoa tuuriaan aikansa, kunnes jälleen löytää ilon pisaroita elämäänsä. (Elä! 2012.)

Jokaisen arkeen kuuluu jossain vaiheessa elämää erilainen sairastelu, sen kanssa oleminen ja eläminen. Sen kokeminen saattaa tuntua hyvin turhauttavalta ja tuskalliselta. Kuitenkin ihminen useimmiten löytää elämäänsä ne ilon, hyvän olon asiat ja oppii elämään sairautensa kanssa. Maailman terveysjärjestö World Health Organizationin asiantuntija määrittelevät terveyden kriteerit niin, että terveys on fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tila. Tähän liittyen sairauksien ennaltaehkäisy ja hoidon lisäksi tarvitaan hyvänolon lähestymistapaa, koska hyvä olo ja hyvä mieli ovat useimpien mielestä tärkeimmät tavoittelemisen arvoiset asiat elämässä. Hyvä olo omalta osaltaan ennaltaehkäisee sairauksia ja auttaa niistä toipumista. (Elä! 2012.)

11.6.1 Valokuvasuunnistus

Elämysliikunta, johon luokittelisin myös valokuvasuunnistuksen, vahvistaa itsetuntoa ja antaa vaihtelua sekä haasteita elämään. Sen avulla voi etsiä uusia mahdollisuuksia ja virikkeitä sekä testata itseään. Elämysliikunnassa tärkeintä on tunne, mikä liikunnasta saadaan. Tunteen syntymiseen vaikuttavat ympäristö, sosiaalinen yhteys ja liikunta. Usein erilaiset luontoliikuntalajit antavat ikimuistettavia kokemuksia. Elämysliikunta tuo merkittävää vaihtelua arkeen ja vahvistaa itsetuntemusta. Tätä kautta se voi antaa jaksamista pitkäksi aikaa. Elämysliikunta soveltuu erittäin hyvin mielenterveyskuntoutujille. Luonnossa liikkuminen virkistää mieltä, vähentää stressiä sekä antaa mielihyvän kokemuksia. Luontoliikunta lisää myös mielenterveyskuntoutujan itsetuntoa hänen huomattessaan selviävänsä luonnossa. (Mielenterveyden keskusliitto 2008, 11.)

11.6.2 Valokuvasuunnistuksen toteutus

Etukäteisvalmisteluna pitää miettiä reitti ja käydä valokuvaamassa reitin varrelta löytyviä maamerkkejä. Kuvat käsitellään oikeaan muotoon, sekä niihin lisätään tarvittava teksti. (liite 6) Koko valmis tuotos tulostetaan mielellään väritulostimella. tulosteet laminoidaan, jotta ne kestävät ehjinä mukana matkassa ja ovat myös käytettävissä uudemman kerran. Myös oli valmistettava runonpötköt kirjekuoriin. (liite 6) Niitä oli tarkoitus asentaa reitille kuuteen kohtaan, kolmelle parille kuhunkin kohtaan omat numeroidut kuorensa. Numerointi tärkeä tässä, koska kuoriin pilkottiin aina yhdelle parille yksi runo, loppupäivästä oli tarkoitus kasata runot paperille ja käydä ne läpi.

Juuri ennen valokuvasuunnistuksen virallista alkamista oli etukäteisvalmisteluna vietävä kuviin merkittyihin kohtiin kirjekuoret, joista runonpötköt kullekin parille löytyi. Jos jotain erityistä vie maastoon hyvissä ajoin, niin mitä suurimmalla todennäköisyydellä ne on saatettu poistaa sieltä!

Etukäteen pitää huomioida kyseisen ryhmän voimavarat, kunto. Esimerkiksi kerroin ryhmäläisille etukäteen edellisellä kerralla valokuvasuunnistuksesta, reitin pituudesta, reitin maastoeroista. Puhuimme yhdessä pukeutumisesta, juomatarpeesta, ym. muista välineistä, kuten kävelysauvoista. Varmistin etukäteen, että jokainen pystyy ja jaksaa kävellä pitkääkin matkaa. Tässä kohtaa keskustelun myötä tulikin esille, etteivät kaikki ryhmäläiset tunteneet Someron pikkureittejä kovinkaan hyvin. Aistittavissa oli myös eräänlaista jännitystä eksymisestä, niin päätin, että kuljemme yhtenäisenä ryhmänä ja he saavat toimia yhdessä tiiminä. Ohjaajat jäivät taka-alalle seuraamaan valokuvasuunnistuksen etenemistä. Tarvittaessa ohjaajat kommentoivat esimerkiksi reittivalintoja.

11.6.3 Valokuvasuunnistuksen jälkeen

Ensin palauduimme, rentouduimme samalla nauttien omista eväistämme. Pienen hengähdyksen ja rupattelun jälkeen ryhmäläiset kasasivat runot paperille liimaten. Ne luettiin vuorotellen ja jokaisen runon jälkeen puhuimme yhdessä eri

asioita mitä runot toivat itse kullekin mieleen. Paljon löytyi havaintoja valokuvasuunnistusreitit varrelta. Meillä oli oikein antoisa keskusteluhetki. Puhetta riitti!

Samassa yhteydessä sain palautetta valokuvasuunnistuksen toteuttamisesta. Kaikki olivat tyytyväisiä ja innokkaita kokemaan saman uudelleenkin. Kukaan heistä ei ollut aikaisemmin ollut mukana valokuvasuunnistuksessa, joten se oli kaikille uusi kokemus. Myös heistä oli ollut kiva tutustua Someron kauniisiin maisemiin. Ainoastaan yksi heistä oli aiemmin ollut hieman samoilla suunnilla. Kaikki kiittelivät reittivalintaa, matkan varrella oli todella kauniita paikkoja. Yhdessä liikkuminen ja ulkoilu tuntuivat hyvin mielekkäältä. Tulen siis toteuttamaan valokuvasuunnistuksen uudelleen jossain vaiheessa. Reittiä ja ”tehtäviä” muuttamalla saan tuotettua aivan uudennäköisen toiminnan.

12 PITKÄAIKAISTYÖTTÖMIEN RYHMÄTOIMINNAN JATKUVUUS

12.1 Syksyllä 2012 alkaneen ryhmän jatkosuunnitelma

Alusta alkaen ryhmän jäsenet sitoutettiin toimintaan vain kolmen kuukauden jaksoksi, jonka jälkeen heillä oli mahdollisuus palautua takaisin työttömyyspäivärahan piiriin. Ryhmän jäsenten oman innostuksen vuoksi päätimme tarjota heille mahdollisuuden osallistua ryhmätoimintaan vielä uuden kuntouttavan työtoiminnan sopimuksen mukaisen kolmen kuukauden jakson ajan. Tässä vaiheessa viidestä mukana olleesta ryhmän jäsenestä yksi on saamassa vuoden 2013 alussa eläkepäätöksen ikänsä mukaisesti, joten hän lopettaa ryhmätoiminnan tähän. Neljä ryhmän jäsenistä pitää ryhmätoiminnasta pienen tauon ja heille uudet sopimukset tehdään alkamaan helmikuun alusta alkaen.

12.1.1 Työkyvyn saavuttaminen

Tämän pitkäaikaistyöttömien ryhmän asiakkaat olivat tyytyneet osaansa olla työttöminä oman terveydentilansa vuoksi. Heillä ei todennäköisesti olisi mahdollista palata työelämään täysipainoisesti. Tästä ryhmästä koostuvan jatkoryhmän kanssa olen ajatellut, että voisimme syventää toimintaamme tarjoamalla oheen myös heidän tarvitsemaansa henkilökohtaista tukea terveydentilaansa moniammatillista yhteistyötä hyödyntäen.

Syksyllä alkaneen ryhmän jäsenillä lähes kaikilla oli esittää lääkärin lausunnon perusteella tehty työkyvyn arviointi sairaseläkehakemusta varten. Osalla asioiden käsittely oli kesken ryhmätoiminnan aikana, ja osalla hakemus oli jo aiemmin hylätty. Näiden tietojen ja ryhmätoiminnassa tekemiäni havaintojen perusteella voi päätellä, että heidän sijoittuminen työelämään jatkossa olisi hyvin rajoitteista. Jatkossa heidän tilannettaan voidaan mahdollisesti arvioida uudelleen esimerkiksi Somerolla toimivan kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmän kanssa, jonka kautta asiakkaan on mahdollista saada tarvitsemansa kuntoutuspalvelut.

Yhteyshenkilönä toimii terveyskeskuksen sosiaalityöntekijä. Kuntoutuksen asiakastyöryhmän esitteitä on ollut jaossa ryhmätoiminnan tiloissa ryhmätoiminnan aikana. Tätä yhteistyötä on jatkossa tärkeä vahvistaa, jotta asiakas ei joudu itsenäisesti ottamaan asioista selvää ja saa oikeanlaista tukea omaan tilanteeseensa. Voimme pyytää asiasta vaikka asiantuntijan luennoimaan johonkin ryhmätoimintakertaamme. (Someron kaupunki 2012, 3.)

12.2 Uusi ryhmä

Pitkäaikaistyöttömien ryhmätoiminta kehitettiin Someron kaupungin työtoimintaan Ecotekolaan sillä periaatteella, että yhden ryhmän loppuessa toinen ryhmä aloittaisi. Palautekeskusteluja kävimme eri yhteistyötahojen kanssa pitkin ryhmätoiminnan matkaa, samoin palautekeskusteluja käytiin myös ryhmätoiminnan asiakkaiden kanssa. Kaikki sujui erittäin mallikelpoisesti ensimmäisen ryhmän kohdalla. Tällaista toimintaa on nyt luodun mallin pohjalta helppo jatkaa. Koska edellinen, vuoden 2012 syksyllä alkanut ryhmä, jatkaa niin tulen vuoden 2013 alkupuolella ohjaamaan kahta eri ryhmää.

Seuraavan ryhmän kymmenen asiakasta työvoimaneuvoja ja sosiaaliohjaaja valitsivat syyskuussa 2012. Infokeskustelut suoritetaan marraskuussa kahtena päivänä. Keskustelun pohjalta asiakkaat mahdollisesti saavat ajan aktivointisuunnitelman laadintaan. Ja uusi ryhmätoiminta on valmis alkamaan tammi-kuussa 2013. Ryhmätoimintaan liittyvä arki tullaan toteuttamaan lähes samalta pohjalta kuin opinnäytetyöni myötä kehitetty malli. Samat yhteistyökumppanit ovat luvanneet jatkaa toiminnassa mukana.

13 PITKÄAIKAISTYÖTTÖMIEN RYHMÄTOIMINNAN ARVIOINTI

13.1 Yhteistyö moniammatillisessa verkostossa

Tiivis yhteistyö työvoimahallinnon ja sosiaalitoimen kanssa tuotti hyviä tuloksia ryhmätoiminnan onnistumiselle. Myös Toikon ja Rantasen (2009, 89 - 92) kehittämistoiminta on sosiaalinen prosessi, he pitävät yhteistyötahojen osallistamista tärkeänä asiana. Jokaiselta asianosaiselta edellytetään aktiivista osallistumista ja vuorovaikutusta. Meillä vuorovaikutus toimi erittäin hyvin, olimme yhteydessä toisiimme kasvokkain, puhelimitse sekä sähköpostitse. Kaikilla yhteistyötahoilla oli tiedossa yhteinen päämäärä. Jokaisen oman ammattiroolin mukana tuli oma vastuualue, jonka jokainen hoiti vastuullisesti, kuten oli yhdessä sovittu. Olemassa oleva tieto taito yhdistettiin, jotta päästiin parhaaseen lopputulokseen. Sekä työvoimahallinto että sosiaalitoimi olivat alusta asti mukana toiminnan kehittämässä yhdessä Ecotekolan henkilökunnan kanssa, he olivat tietoisia ryhmätoiminnan kehittämisen merkityksestä. Tämä mahdollisti kokonaisuuden huomioimisen. Pienen paikkakunnan etuna työskennellä moniammatillisesti on yhteydenpidon helppous, toinen toisten tunteminen, jokaisella selkeä vastuualue, ei päällekkäistyötä, puhelimeen ja sähköpostiin vastataan aktiivisesti. Heti ollaan yhdessä ottamassa kokonaisvastuu, huolehditaan toinen toisistaan mielestäni herkemmin kuin suurilla paikkakunnilla.

Kaikki yhteistyötahot tekevät yhdessä työtä muun muassa työttömyyden hoidon, ihmisten hyvinvoinnin ja arjen hallinnan puolesta. Koska jokaisella oli mahdollisuus osallistua alusta asti ryhmätoiminnan kehittämiseen, jokaisen toiminnassa näkyi innostuneisuus ja sitoutuneisuus. Kerroin alusta asti avoimesti kehittämistyön etenemisestä ja otin ryhmätoiminnalle olennaiset henkilöt mukaan suunnitteluun ja ideointiin. Halusin saavuttaa moniammatillisuuden hyödyntämisen ja monipuolisesti toteutetun, onnistuneen ryhmätoiminnan. Tämä kaikki onnistui saamani palautteen mukaan hyvin. En virallisesti kerännyt palautetta, mutta hyvän vuorovaikutuksen myötä palaute tuli välittömästi minulle joko kasvotus-

ten, puhelimitse tai sähköpostitse. Säilytin ja kirjasin saamani palautteen ylös, jotta voin jatkossa kehittää toimintaa tarpeen mukaan.

13.2 Palaute ryhmän jäseniltä ja sen merkitys

Peruslinjaukset ryhmätoiminnalle oli jo kehittämistyön alusta asti olemassa, kehittämistyön edetessä ryhmätoiminta sai uusia muotoja ja kehittyi koko ajan toimivammaksi. Ideat saivat lisämausteita kaikilta yhteistyökumppaneilta ja tässä ryhmätoiminnassa myös itse asiakaskunta oli mukana jatkuvasti kehittämässä. Kuuntelimme heitä koko ajan avoimin mielin, tiettyjen raamien puitteissa poimimme heiltä toteutuskelpoiset toiveet ja ideat. Pyrimme pysymään asetetuissa tavoitteissa. Kokonaistavoitteena oli kehittää toimiva ryhmätoimintamalli. Tätä edesauttoi ryhmän jäseniltä saatu suullinen ja kirjallinen palaute, he olivat asiantuntijoita kertomaan esimerkiksi, että oliko ryhmätoiminta vastannut heidän odotuksiaan.

Palautetta saimme niin luonnostaan suullisesti erilaisten toimintojen yhteydessä. Juuri konkreettisesti tekemisessä nähdään kehitetyn ryhmätoiminnan toimivuus ja sopivuus kyseiselle asiakasryhmälle. Lisäksi jokaisen ryhmäkerran jälkeen pidimme asiakkaiden kanssa yhteisen keskusteluhetken, jossa pohdimme yhdessä ryhmämme toimintaa, miten päivä oli kulloinkin sujunut. Meillä oli koko ajan mahdollisuus kehittää ja muokata toimintaamme juuri kyseiselle ryhmälle sopivammaksi. (Toikko & Rantanen 2009, 60, 82.)

Palautetta pyysin myös kirjallisesti. Valmista kaavaketta ei ollut. Oli vain tyhjä paperi ja heitin muutaman ajatuksen ilmaan siitä mistä halusin palautetta saada. Palautetta pyysin muun muassa siitä, mikä on ollut mielenkiintoisinta toimintaa, mikä ryhmätoiminnassa on etenkin ollut hyvää. Ja kaiken negatiivisen palautteen antamista sanoin pitäväni erityisen tärkeänä, koska silloin voimme kehittää toimintaamme parempaan suuntaan jatkossa, siitä hyötyy kaikki. Saadun palautteen kirjasin ylös ja säilytin loppuraporttia varten. Palauteosio on jatkuvuuden kannalta hyvin tärkeä seuraavaa ryhmää ajatellen. (Toikko & Rantanen 2009, 59–60, 80 – 81.)

Kirjallinen palaute ryhmän jäseniltä oli seuraavanlaista:

”Mukava porukka, on kiva tulla. Odotan keskiviikkotapaamisia. Kiva kokeilla uusia asioita.”

”Ohjaaja on mitä parhain ja oikealla alalla. Ryhmämme on mielestäni iältään ja muutenkin tosi kiva ja samanhenkinen. On käyty kuvasuunnistuksella, joka oli tosi mukava. Käsitöitä on tehty erilaisia, helmipujotus, paperinarukukat, neulahuovutus, unelmataulu. Huovutus on mielestäni paras. Aika on päivältä ja kellon ajalta sopiva. Minulla ei ole negatiivista sanottavaa. Kiitos kaikki hyvin. Tämä on piristänyt mieltä tosi hyvin.”

”Hyvä porukka kasassa. Katkaisee viikon hienosti (Viikon kohokohta). Askartelut mitä on tehty on minulle aivan uutta, en ole aiemmin tehnyt vastaavaa. Olen pitänyt tehdystä valtavasti. Valokuvasuunnistus porukassa, mahtava juttu. Hyvät kurssin vetäjät.”

”Monipuoliset keskustelut samanhenkisten kanssa. Hienot kävelylenkit ja paikkoihin tutustumiset. Kädentaitojen kehittyminen. Päivä ja tuntimäärä sopiva.”

”Mielenkiintoinen, monipuolinen, ryhmä on ollut kiva, ryhmän vetäjät hyviä, päivä ja aika hyvät, katkaisee arjen rutiinit.

Palautteesta päätellen voimme sanoa onnistuneemme ryhmätoiminnan järjestämisessä. Lämminhenkisyys, inhimillisyys ja ihmisten kunnioittaminen on tuottanut tuloksensa.

14 POHDINTA

Työttömyydestä ja siihen liittyvästä etiikasta riittää paljon pohdittavaa. Etenkin työttömien kanssa työskenneltäessä on tärkeä muistaa kunnioittaminen. Työttömyyden kokeminen on todella suuri asia ihan kenelle tahansa, jos sen elämässään kohtaa. Työttömyys voi osua kenen kohdalle tahansa, nykyaikana vakituinen työ ei tarkoita että sinulla olisi aina sama työ omaan irtisanomiseen asti. (Laulaja 1994, 119–122.)

Työssä mukana oleminen mahdollistaa ihmiselle monia asioita, joita työttömänä ollessa ei ole mahdollista toteuttaa. Yhteiskunnan asettamat arvot rikkoontuvat, arvostus ja kunnioitus työtöntä kohtaan helposti katoavat. Tämän opinnäytetyön suunnittelu, toteutus ja raportointi toteutettiin kunnioittaen ja arvostaen ryhmän jäseniä omina yksilöinä, sellaisina ja siinä tilanteessa kuin he juuri sillä hetkellä ovat. Kunnioittamisen voi tuoda esille esimerkiksi osallistamalla itse kaikkeen tekemiseen yhdessä heidän kanssaan, antamalla heille itselleen mahdollisuuden osallistua toiminnan suunnitteluun. Muun muassa näitä asioita toin esille tässä opinnäytetyössä. Tärkeää on, että on ryhmän jäsenille läsnä, kuuntelee heitä ja toimii paljon yhdessä heidän kanssaan tasavertaisena. Kuitenkin on työskenneltävä niin, että he tietävät keneen voi tukeutua ja kuka pitää loppu viimeksi langat käsissä. Kunnioituksesta tulee luontevasti molemmin puoleista. (Laulaja 1994, 119–122.)

Tämän opinnäytetyön myötä kehitetty ryhmätoiminta pitkäaikaistyöttömille lunnasti paikkansa Someron kaupungin kuntouttavan työtoiminnan yhtenä toimintamuotona. Nyt on yhdenlainen malli kokeiltu asiakkaiden parissa, joka todettiin toimivaksi. Kehittämiselle pitää olla jatkuvasti avoin, ryhmät eivät koskaan ole samanlaisia. Jokainen ryhmä koostuu aina uusista yksilöistä, heidän vahvuuksistaan ja tarpeistaan, näin ryhmätoimintaa täytyy aina muokata uudelleen ja ottaa uusi ryhmä avoimin mielin vastaan.

Näiden kokemusten perusteella on hyvä ottaa seuraava ryhmä vastaan ja kuulostella heidän kunkin nykytilannetta, jotta saadaan yhdessä aikaiseksi mahdol-

lisimman motivoiva, toimiva ryhmätoiminta. Erilaisten vierailijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä on ryhmän tarpeen mukaan hyvä koko ajan muokata ja kehittää. Vierailijoiden avulla saadaan lisättyä ryhmätoimintaan muun muassa asiantuntijuutta. Ryhmätoiminnan vakiintuessa vierailijat oppivat tietämään ryhmätoiminnan idean ja näin on helpompi tulla ryhmätoimintaan esiintymään.

Yhteistyötahojen kanssa käydyn keskustelujen myötä esille nousi tiiviimmän yhteistyön muodostaminen esimerkiksi terveyskeskuksen sosiaalityöntekijän kanssa, joka toimii yhteyshenkilönä Someron kaupungin kuntoutuksen asiakastyöryhmään (ks. kpl 12.1.1). Tätä jatkopolkua on jatkossa tärkeä kehittää kunkin ryhmän jäsenen tilanteen mukaan. Moniammatillisen yhteistyön avulla pitää ratkoa, että miten saadaan tarjottua paras mahdollinen tuki kuntouttavan ryhmämuotoisen työtoiminnan asiakkaille, jotka ovat jämähtäneet terveydentilansa vuoksi työttömyysputkeen.

Myös vertaiskeskustelut ja vertaiskäynnit toimivat hyvinä välineinä jatkuvalla kehittämiselle. Aina muiden toimintayksiköiden toteuttamista, kokeilemista työskentelytavoista voi löytää uusia ratkaisuja ryhmätoiminnan toteuttamiseen. Itse otan mielelläni vastaan tutustujia ja kerron pitkäaikaistyöttömien ryhmätoiminnan kehittämisestä ja toteuttamisesta Somerolla. Tarvittaessa voin antaa valmiin opinnäytetyöni luettavaksi, jos joku kokee sen hyödylliseksi oman toimintansa kehittämiseksi.

Kolme kuukautta, kerran viikossa neljä tuntia, yhden ryhmän kanssa kului nopeasti. Paljon tehtiin, ja paljon jäi tekemättä. Koen, että ryhmäläisten innostus jatkaa ryhmätoiminnassa kertoo toiminnan onnistumisesta konkreettisesti. Heille tärkeintä oli motivoiva toiminta, omaan arkeen saatu katkos, sekä vertaistuki. Nyt yhdessä vietetyn kolmen kuukauden aikana ehdimme hyvin ryhmäytyä ja tutustua toisiimme. Jatkossa voimme ryhmätoimintakerroilla käydä muun muassa kuntoutukseen liittyviä asioita yhdessä läpi, ja pyytää sinne luennoitsijoita eri aiheisiin liittyen, tarkoitus on laajentaa reviiriä.

Kevään 2013 ryhmätoiminnan ensimmäiset kerrat kuluvat toinen toistemme tutustumiseen. Toimintaa muokataan koko ajan matkan varrella ryhmäläisten in-

nostumisen mukaan, kuten ensimmäisen ryhmän kohdallakin tapahtui. Motivointuminen toimintaan on yksi tärkeimmistä asioista tässä ryhmätoimintamuodossa. Seuraavien ryhmien toiminnan sisällön suunnittelu on siis alkanut!

LÄHTEET

Ala-Kauhaluoma, M.; Keskitalo, E.; Lindqvist, T. & Parpo, A. 2004. Työttömien aktivointi – Kuntouttava Työtoiminta – Lain sisältö ja vaikuttavuus. Stakes, Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Aro, T. & Kesä, M. 2012. Kuntien passiivisella työvoimapolitiikalla kova hinta. Kuntalehti Kunta 1/2012.

Heiskanen, T. & Hiisijärvi, S. 2011. Viitattu 20.9.2011. Vertaisryhmä ja sen ohjaaminen. <http://www.ela.fi/akatemia/ryhmienohjaaminen.php>.

Hämäläinen, J. 1999. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopio: Kuopion yliopiston painatuskeskus.

Jokinen, A. & Juhila, K. (toim.). 2008. Sosiaalityö aikuisten parissa. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Jouttimäki, P. 2011. Voimavaraistavaa sosiaalityötä ryhmässä. Uudistuva ja voimaannuttava aikuissosiaalityö Visio vahvasta aikuissosiaalityöstä -hankkeen loppuraportti. Socca, pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. Viitattu 12.5.2012. http://www.socca.fi/files/1726/Voimavaraistavaa_sosiaalityota_ryhmassa_ote_raportista_Uudistuva_ja_voimaannuttava_aikuissosiaalityo.pdf.

Kaspaikka 2012. Neulahuovutus. Viitattu 1.10.2012. <http://www.kaspaikka.fi/koti/hlehtin/huovutus/neulahuovutus.htm>.

Kataja, J.; Jaakkola T.; Liukkonen, J. 2011. Ryhmä liikkeelle! Toiminnallisia harjoituksia ryhmän kehittämiseksi. Juva: Bookwell Oy.

Kivipelto 2012. Luento 14.3.2012: Työllistämispalvelut. Helsinki: Sosiaalialan asiantuntijapäivät.

Kotiranta, T. 2008. Aktivoinnin paradoksit. Jyväskylän Yliopisto. Viitattu 6.5.2012. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18004/9789513932503.pdf?sequence>.

Kurki, L. 2000. Sosiokulttuurinen Innostaminen. Tampere: Vastapaino.

Kurki, L. 2012. Sosiokulttuurisen innostamisen perusteita. Viitattu 26.10.2012. http://ace.ulapland.fi/talvitaide/oppimateriaalia/talv_ympkasvatus.html.

Laki julkisesta työvoimapalvelusta 30.12.2002/1295. Viitattu 10.10.2012. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20021295?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=laki%20kuntouttavasta%20ty%C3%B6toiminnasta>.

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 2.3.2001/189. Viitattu 10.10.2012. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2001/20010189>.

Laki toimeentulotuesta 30.12.1997/1412. Viitattu 10.10.2012. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971412?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=laki%20kuntouttavasta%20ty%C3%B6toiminnasta>.

Laulaja, J. 1994. Elämän oikea ja väärä – Eettiset valinnat tänään. Helsinki: Kirjapaja.

Laine, T.; Hyväri, S. & Vuokila-Oikonen, P. (toim.). 2010. Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. Riika, Latvia: Livonia Print.

Lehtonen, H. 2006. Suomen Mielenterveysseura. Keinot käyttöön arjen areenoilla. Kuvaus verkostohankkeen toteutuksesta, Käsikirja vertaisryhmän ohjaajalle ja kehittämistoiminnasta vastaavalle. FoxOffset Oy.

Leskinen, E. 2009. Ryhmä toimimaan! Vinkkejä tutustumiseen, oppimiseen ja yhteistyöhön. Juva: WS Bookwell Oy.

Mäkinen, A. 2008. Opinnäytetyö (Sairaanhoidtaja Ylempi AMK). Voimaannuttaminen ja vertaistuki ryhmässä – Tulppa avokuntoutukseen osallistuneiden ryhmäläisten kokemuksia kuntoutuksesta. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Viitattu 6.5.2012. http://publications.theseus.fi/xmlui/bitstream/handle/10024/1464/Opinnaytetyo_Anne%20Makinen_Metropolia.pdf?sequence=1.

Pöllänen, S. 2008. Käsityö terapiana ja terapeuttisena toimintana. Viitattu 23.4.2012. <http://sokl.joensuu.fi/verkkojulkaisut/monitiet/pollanen.htm>.

Pöyhönen, E. (toim.) 2003. Mielenterveyskuntoutujien Klubitalo – Yhdessä kohti työelämää. Helsinki: Art-Print Oy.

Raunio, K. 2006. Syrjäytyminen – Sosiaalityötä kiinnostavia näkökulmia. Vaajakoski: Gummerus Oy.

Roivanen, I.; Nylund, M.; Korkiamäki, R. & Raitakari, S. (toim.) 2008. Yhteisöt ja sosiaalityö - kansalaisen vai asiakkaan asialla? Juva: WS Bookwell Oy.

Silvennoinen, H. 2002. Koulutus marginalisaation hallintana. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Someron kaupunki. 2012. Viitattu 3.5.2012. <http://www.somero.fi/tutustusomeroon/faktoja/>.

Someron kaupunki 1. 2012. Viitattu 3.5.2012. <http://www.somero.fi/tutustusomeroon/>

Someron kaupunki 2012, 2. Kuntouttava työtoiminta. Viitattu 14.2.2012. <http://www.somero.fi/palvelut/perusturva/sosiaalitoimisto/tyottomienaktivointi/sosiaalitoimisto/>.

Someron kaupunki 2012, 3. Kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmä. Viitattu 19.11.2012. <http://www.somero.fi/palvelut/perusturva/sosiaalitoimisto/kuntoutuksenasiakastyoryhma/>.

Tetri, A-K. 2011. Huovutus. Porvoo: Bookwell Oy.

Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet. Työttömyys. Viitattu 9.2.2012. <http://uusi.sotkanet.fi/portal/page/portal/etusivu/hakusivu?group=686>.

Tilastokeskus 2012. Pitkäaikaistyötön. Viitattu 6.5.2012. <http://www.stat.fi/meta/kas/pitkaaikaistyot.html>.

Tittanen, M. (toim.) 2007. Ryhmänohjaajankäsikirja – Tavoitteet todeksi - Sparraustiimi. <http://mtkl-fi-bin.directo.fi/@Bin/ebdab57665a3dacbeb2575e176ebcdcd/1336281466/application/pdf/370497/Sparraustiimi-kasikirja.pdf>. Viitattu 6.5.2012. Helsinki: Mielenterveyden Keskusliitto.

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Turney, J. 2009. The culture of knitting. Viitattu 7.10.2012. http://www.google.fi/books?hl=fi&lr=&id=LX1xFcYeaRQC&oi=fnd&pg=PR4&dq=related:PaGV_LgXCQYJ:scholar.google.com/&ots=3pi-jda1U5&sig=igRaS_LJnVASMg9OwCN8YTk4Uw&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false.

Työ- ja elinkeinoministeriö 1. 2012. Tiedotteet: Työ. Viitattu 6.5.2012. http://www.tem.fi/?89506_m=106344&s=2467.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2. 2012. Työllisyyskatsaus Maaliskuu 2012. Viitattu 6.5.2012. <http://www.tem.fi/files/32842/MAALIS12.pdf>.

Valkonen, S. 2011. Mahdollisuuksia muutokseen – Päihde- ja mielenterveyskuntoutujan työkirja. Helsinki: Trio-Offset Oy.

Valkonen, S.; Salo, A.; Rönkkö, S. & Lehto, M.2011. Mahdollisuuksia muutokseen – ohjaajan käsikirja. Helsinki: Trio-Offset Oy.

Valtioneuvosto. Varsinais-Suomi. Viitattu 10.2.2012. <http://valtioneuvosto.fi/kunnat/Varsinais-Suomi.pdf>.

VATES säätiö. 2012. Työllistämispalvelut. Viitattu 1.10.2012. <http://www.vates.fi/tyollistamispalvelut>.

Wikipedia 2012. Pitkäaikaistyötön. Viitattu 6.5.2012. <http://fi.wikipedia.org/wiki/Ty%C3%B6tt%C3%B6myys>.

Wikipedia 1. 2012. Vertaistuki. Viitattu 6.5.2012. <http://fi.wikipedia.org/wiki/Vertaistuki>.

Kutsu henkilökohtaiseen infokeskusteluun

Hyvä työnhakija!

Someron kaupunki on laajentamassa kuntouttavan työtoiminnan toimintamalleja. Siihen liittyen aloitamme elokuussa ryhmätoiminnan, johon myös Sinut on tarkoitus kutsua.

Kuntouttava työtoiminta edellyttää aktivointisuunnitelmaa, joka on tarkoitus laatia kesäkuussa. Sitä ennen kutsumme Sinut infokeskusteluun työpajaohjaaja Virve Kososen kanssa, joka toimii ryhmän ohjaajana. Sinulla on näin mahdollisuus vaikuttaa ryhmätoiminnan tulevaan sisältöön.

Sinulle on varattu keskustelu-aika Virven kanssa Someron kaupungin työtoiminnassa (Ecotekola), Tehdaskuja 6, Somero **maanantaina 21.5.2012 klo xx.xx**

Aktivointisuunnitelmakutsun saat keskustelun jälkeen.

Ellet saavu keskusteluun tai ilmoita mahdollisesta esteestä ja sovi uutta keskustelu-aikaa, työnhakusi katkeaa ja Kansaneläkelaitoksen maksama työttömyyskorvaus voi keskeytyä tai sosiaalitoimiston maksama toimeentulotuki alentua.

Saija Aaltonen

Virpi Eloranta

Työvoimaneuvoja

Sosiaaliohjaaja

050-396 1061

7791 221

Kutsu aktivointisuunnitelman laadintaan

HAASTATTELUKUTSU

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta (189/2001) tuli voimaan 1.9.2001. Lain tarkoitus on parantaa mahdollisuuksiasi työllistyä avoimille työmarkkinoille yhteistyössä Sinun, työ- ja elinkeinotoimiston ja sosiaalitoimiston kanssa.

Kutsumme Sinut keskustelemaan kanssamme ajatuksistasi, toiveistasi, tarpeistasi ja tulevaisuuden suunnitelmistasi.

OLEMME VARANNEET SINULLE HAASTATTELUAJAN

Paikka: Someron sosiaalitoimisto, Turuntie 46 B

Aika: XXX

Ota mukaasi myös sellaisia ammattiin ja koulutukseen liittyviä todistuksia sekä työkykyä ja terveydentilaan liittyviä lääkärinlausuntoja tai todistuksia, joista et ole aiemmin keskustellut työ- ja elinkeinotoimiston ja/tai sosiaalitoimiston kanssa. Voit halutessasi kutsua haastatteluusi mukaan sopivaksi katsomasi tukihenkilön.

Huomio!

Ellet saavu haastatteluun tai ilmoita mahdollisesta esteestä ja sovi uutta haastatteluaikaa, työnhakusi katkeaa ja Kansaneläkelaitoksen maksama työttömyyskorvaus voi keskeytyä tai sosiaalitoimiston maksama toimeentulotuki alentua. (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 10§).

Esite ryhmätoiminnasta

TERVETULOA

MUKAAN MATALAN KYNNYKSEN VINTILLE RYHMÄTOIMINTAAN!

keskiviikkoisin 15.8.2012 – 14.11.2012

klo 9 - 13

Tehdaskuja 6, 31400 Somero, ”vintti kerros”

Tarjoamme mahdollisuuden

Kuntouttavan Työtoiminnan toteuttamiseen pienimuotoisesti,

kokoonnumme kerran viikossa 4 tuntia kolmen kuukauden ajan.

Toimintamme perustuu yhdessä olemiseen ja yhdessä tekemiseen.

Ryhmässä on kaksi ohjaajaa

Virve Kosonen ja Riitta Vainio

044-7791672

Lisäksi ryhmässä tulee olemaan satunnaisia vierailijoita.

Kuuntelemme jokaisen omia toiveita ja mielenkiinnon kohteita.

Jos olet kiinnostunut käsitöistä, taiteesta, kirjallisuudesta, ulkoilusta, puutarhas-
ta, jne. tuo ne meille esille, niin rakennamme ryhmän päivittäiset toiminnot osit-
tain niiden pohjalta.

RYHMÄTOIMINTA:

Ryhmätoiminta on yksi kuntouttavan työtoiminnan toimintamuoto!

Henkilökunta:

Virve Kosonen, ryhmätoiminnan ohjaus, p. 044-7791672

Kaija Reponen, työtoimintasopimusten laatiminen, p.044-7791439

Paikka:

Ecotekolan vintti

Tehdaskuja 6, 31400 Somero

Toiminta-aika:

Toiminta-aika on klo 9.00 – 13.00, sisältäen tarvittavat tauot!

Ryhmä kokoontuu sovittuna päivänä, keskiviikkona, 4 h / viikossa kolmen kuukauden jaksoissa.

Tauot:

Sovitetaan kunkin ryhmän kesken!

Ohjeellisesti kahvitauko on 15 min. Talon muu väki ruokailee noin klo 11.00 – 11.30, joten ryhmäläisten on rauhallista kahvitella esimerkiksi 11.30 – 12.00.

Tarvittavat tupakkatauot sovitaan myös ryhmäläisten kesken!

TUPAKOINTI on sallittu vain sille tarkoitetulla ja merkityllä paikalla! Pääsääntöisesti Someron kaupunki on savuton.

Ohje poissaoloista:

Poissaolo tulee ilmoittaa heti työpajaohjaajalle tai työtoiminnan ohjaajalle.

Sairauspoissaoloista ja sairaan lapsen (alle 10-vuotiaan) hoidon järjestämiseen liittyvistä poissaoloista tarvitaan aina sairaanhoitajan tai lääkärin antama **sairaslomatodistus heti ensimmäisestä poissaolopäivästä lähtien**. Sairausloman kesto tulee myös ilmoittaa heti lääkärikäynnin jälkeen.

Sopimukseen kirjattua toiminta-aikaa tulee noudattaa. Tunteja ei voi tehdä etukäteen eikä kertymävapaita ole.

Muista kuin Sairauspoissaoloista on neuvoteltava erikseen ja etukäteen Kaija Reponen kanssa. Luvallisiksi poissaoloiksi voidaan katsoa työllistymistä edistävät käynnit esim. pääsykokeissa tai esimerkiksi lääkärikäynnit, joita ei ole voinut

saada työtoiminta-ajan ulkopuolelta. Näistä käynneistä tulee esittää käyntitodistus Kaija Reposelle.

Mikäli poissaolo on luvaton, kela ei maksa kyseiseltä päivältä päivärahaa tai työmarkkinatukea ja toimeentulotukiasiakkailla toimeentulotuen perusosaa alennetaan seuraavan kuukauden toimeentulotukilaskelmassa.

TYÖTAPATURMAT pitää ilmoittaa heti Ecotekolassa työskentelevälle ohjaajalle.

Saatavat korvaukset:

Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuva saa 9€ päivässä ylläpitokorvausta työttömyyspäivärahan lisäksi.

Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuva saa matkakorvausta sosiaalitoimistosta, mikäli matka kotoa työtoimintaan on yli 5 kilometriä. Korvaus maksetaan halvimman kulkuneuvon mukaan. Mikäli oman auton käyttö on välttämätöntä, siitä maksetaan 0,21 euroa / kilometri. Lomakkeita saa työtoiminnan ohjaajalta Ecotekolasta. Lisätiedot: Sosiaaliohjaaja Virpi Eloranta, p. 02 7791221.

YLEISTÄ TIETOA ECOTEKOLAN TYÖTOIMINNASTA

Tarkoitus:

Kunnan järjestämän työtoiminnan tavoitteena on parantaa osallistujien elämäntilannetta ja työllistymismahdollisuuksia.

Toimintamuodot:

Asiakkaat tulevat työtoimintaan yleensä TE-toimiston ja/ tai sosiaalitoimiston lähettäminä. Työtoimintaan voi osallistua eri sopimuksilla. Mahdollisia ovat esimerkiksi:

- kuntouttava työtoiminta
- työharjoittelu
- työelämävalmennus
- työkokeilu
- palkkatuettu työsuhde
- yhdyskuntapalvelu

Kuntouttava työtoiminta. Useimmat asiakkaat ovat kuntouttavassa työtoiminnassa. Sen aloittamisesta on sovittu aktivointisuunnitelmassa, jonka kunnan sosiaalivirkailija ja työhallinnon virkailija ovat tehneet yhdessä asiakkaan kanssa. Suunnitelmassa otetaan huomioon asiakkaan tavoitteet, hänen koulutus- ja työhistoriansa sekä työ- ja toimintakykynsä.

Kuntouttavaa työtoimintaa voidaan toteuttaa kunnan, valtion, seurakuntien, säätiöiden ja yhdistysten työkohteissa. Someron kaupungissa työtoimintaa järjestetään pääasiassa työtoiminnan omissa tiloissa.

Toiminta-aika:

Toiminta-aika sovitaan yksilöllisesti ja sitä tulee noudattaa.

Useimmat osallistuvat toimintaan 5 päivänä viikossa ja 6½ tuntia päivässä seuraavan aikataulun mukaisesti:

- Aamuvuoro: klo 8.00 – 14.30.
- Päivävuoro (ma-to): klo 9.30 – 16.00.

Sisältäen tauot:

- Kahvitauko (5 min). Noin klo 10.00 ja klo 13.00
- Ruokatauko (30 min). Noin klo 11.00 – 11.30
- Tupakkataut. Työsuhteessa olevat voivat tupakoida vain kahvi- ja ruokatauoilla. Tupakointi on sallittu vain merkityillä alueilla.

Yhteystiedot:

Osoite: Ecotekola, Tehdaskuja 6, Somero.

Puhelinnumerot:

Työtoiminnan ohjaaja Kaija Reponen (työtoimintasopimukset) p. 044-7791 439

Työpajaohjaaja Virve Kosonen (kädentaidot ja ryhmätoiminta) p. 044-7791 672

Työpajaohjaaja Matti Toivonen (puurakentaminen) p. 044-7791 438

Työpajaohjaaja XXXX (kierrätys ja pihatyöt) p.044-7791 429

Ryhmätoiminnan päiväohjelmamalleja

Ensimmäisen kerran päiväohjelma oli seuraavanlainen:

PÄIVÄOHJELMA

Klo 9.00 kahvittelua keskustelun kera

- Pohditaan ja luodaan yhdessä ryhmän säännöt
- Tutustumisjuttuja: Kerro jotakin itsestäsi kierros, Suomen kartta: asetu siihen kohtaan lattiaa mistä olet kotoisin ja kerro jokin mukava / tärkeä asia siitä paikkakunnasta
- Klo 11.30 evästäuko / samalla seuraavan kerran suunnitteluhetki
- Tutustumiskierros Ecotekolan toimintaan
- Ryhmän yhteistyötä muodostava tehtävä (vesiämpärijuttu)
- Klo 12.30 kahvi / palautehetki (palaute suullisesti keskustellen)
- Klo 13.00 kotiin!

Muutama muu päiväohjelma malliksi:

PÄIVÄOHJELMA

- Kuulumisten kertominen värikorttien avulla
- Koko päivä toiminnallista tekemistä kädentaitojen parissa. Paperinarukukkien valmistaminen Rose-tekniikalla
- Klo 11.30 evästäuko ja kahvihetki / samalla seuraavan kerran suunnitteluhetki
- Paperinarukukat jatkuvat...
- Siivous ja palautehetki (palaute suullisesti keskustellen)
- Lopuksi kertaus: Mitä ensi kerralla!
- Klo 13.00 kotiin!

PÄIVÄOHJELMA

- Kuulumisten kertominen lyhyiden valmiiden runojen kautta
- Klo 10.00 tutustumiskäynti Someron Torppamuseoon / kävelyretki
- Klo 12.00 evästäuko ja kahvihetki / samalla seuraavan kerran suunnitteluhetki
- Klo 12.30 kahvi / palautehetki (palaute suullisesti keskustellen)
- Kertaus: Mitä ensi kerralla!

- Klo 13.00 kotiin!

PÄIVÄOHJELMA

- Kuulumisten kertominen aikajanan avulla
- Koko päivä toiminnallista tekemistä kädentaitojen parissa. Helmitöitä – korujen tekeminen
- Klo 11.30 evästäuko ja kahvihetki / samalla seuraavan kerran suunnitteluhetki
- Helmityöt jatkuvat...
- Siivous ja palautehetki (palaute suullisesti keskustellen)
- Lopuksi kertaus: Mitä ensi kerralla!
- Klo 13.00 kotiin!

PÄIVÄOHJELMA

- Kuulumisten kertominen keskustelemalla pöydän äärellä
- Valokuvasuunnistus, kestää noin 2 h
- Klo 11.30 evästäuko ja kahvihetki / samalla seuraavan kerran suunnitteluhetki
- Rentoutuminen rentoutus CD:n avulla
- Rentoutuksesta palautuminen
- Valokuvasuunnistuksen runojen kasaaminen ja lukeminen
- Palautehetki (palaute suullisesti keskustellen)
- Lopuksi kertaus: Mitä ensi kerralla!
- Klo 13.00 kotiin!

Neulahuovutus

Neulahuovutus on tekniikka, jossa käytetään apuna erityistä huovutusneulaa. Huovutusneula sekoittaa villan kuidut mekaanisesti toisiinsa. Huovutusneulan lisäksi työskentelyyn tarvitaan vaahtomuovialusta, erivärisiä lampaan villoja. Lisäksi meillä oli erilaisia piparkakkumuotteja sekä villalankoja, esimerkiksi ton-tun hiuksia varten. (Kaspaikka 2012.; Tetri 2011, 62.)

Neulahuovutus on kevyttä työskentelyä verrattuna märkähuovutukseen, jossa täytyy mekaanista hankausliikettä pitää tehdä hyvin paljon. Neulahuovutus ei sovi käyttöesineiden valmistamiseen, koska villan kuidut eivät sitoudu yhtä vahvasti toisiinsa kuin märkähuovutuksessa, jossa villa huopuu veden, saippuan ja hankaamisen yhteistuloksena. Neulahuovutustyössä villan työstäminen ja muokkaaminen uudelleen on helpompaa, koska villan kuidut irtoavat toisistaan nyppimällä. Erityisesti neulahuovutus sopii pienten korttien ja koriste-esineiden valmistamiseen. (Kaspaikka 2012.; Tetri 2011, 62.)

Valokuvasuunnistuksen materiaali

1. VALOKUVASUUNNISTUKSEN LÄHTÖ

Ecotekolan pihalta suojatietä yli!

Seuraa kuvia!

2. Ensimmäinen mukaan otettava kuori löytyy täältä!

3. Jatka matkaa oikealle!

4. Etsi uimahalli, mene sen ohi sekä mene Kiiruun koulun ja Monitoimihallin välistä kävelytieltä!

5. Toinen mukaan otettava kuori löytyy täältä!

6. Jatka matkaa kuvan mukaan, käänny sillan jälkeen heti vasemmalle – kävelytie!

7. Etsi kirkko horisontista! Kolmas mukaan otettava kuori löytyy täältä!
Jatka kävelytieta pitkin!

8. Jatka matkaa kävelytieta. Laituri jää vasemmalle puolelle!

9. Suuntaa kohti Iso - Pappilan navettaa!

10. Tulet Sulontieltä, käänny vasemmalle ja jatka suoraan eteenpäin!

11. Lähestyt metsää, seuraa polkua, olet lähestymässä Kohnamäen siltaa.

12. Kohnamäen sillalta löydät neljännen mukaan otettavan kuoren!

13. Jatka sillan juurelta vasemmalle, kävele polkua / tietä, kunnes alkaa hiekkakuoppa häämöttää. Kulje hiekkakuopan keskeltä suoraan.

14. Nouse hiekkakuopalta ylös tietä pitkin, tämän portin kohdalta löydät viidennen kuoren mukaasi.

15. Kävele Turuntietä oikealle, kunnes vasemmalla puolella näkyy seuraavat kyltit, käänny niiden suuntaisesti, etsi pururata...

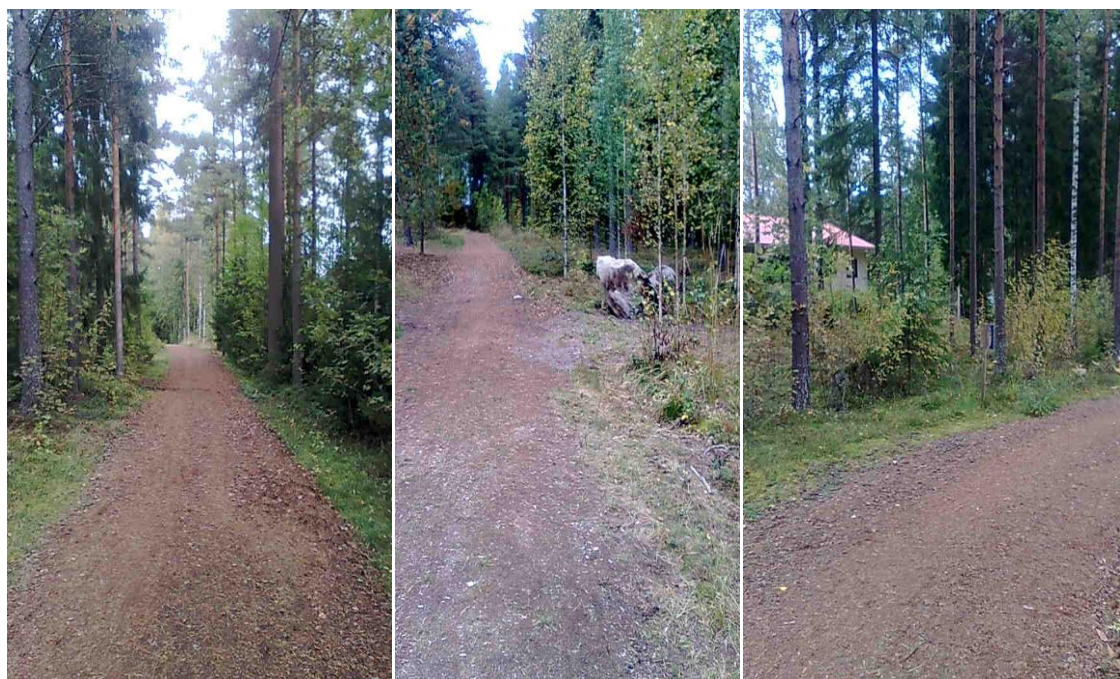

16. Olet aivan pururadan alussa. Tästä löydät kuudennen kuoren mukaasi. Jatka matkaa sillan alta eteenpäin!

17. Jatka matkaa seuraavien maasto-ohjeiden mukaisesti! - Pieni sininen kyltti jää taaksesi, jatka matkaa!

Pieni sininen kyltti jää taaksesi, jatka matkaa!

18. Poikkea pururadalta polulle, kulje rivitalojen keskeltä ja pihan poikki ka-
tua kohti ja käänny oikealle, jatka suoraan eteenpäin.

19. Käänny seuraavassa vastaan tulevassa T-risteyksessä oikealle jatka
matkaa kävelytietä pitkin, kunnes tulet Ecotekolan kyltin kohdalle, käänny
sinne, Ecotekolan pihalla on reitin päätepiste.

KOLME RUNOA, JOTKA OLI PILKOTTU KOLMELLE ERI RYHMÄLLE,
KULLEKIN OMAAN KUOREEN KUUTEEN ERI KOHTAAN REITILLÄ.

TALVEN TULO

Putoilevat lehdet puun sataa kaatamalla
kylmissään karhu katselee kuusen alla.
Rännäksi jo vesi muuttuu, ulkoillessa kengät kyllä kastuu
röntä lumeksi muuttuu, kunnes pakkanen esiin astuu.
Luonto huokailee, talvilepoon asettuu
kaikki kylmän vastaan ottamaan rauhoittuu.
Talvi tullut on!

- Virve Kosonen -

MYRSKYN TOUHUT

Tuuli puhaltaa – ei rauhoittua osaa
haluaa puhaltaa kovemmin, oikein myrskyksi muuttua.
Tahtoo kaikille puille suuttua.
Lehdet, kuivat oksat irrottelee,
kaiken maahan pudottelee.
Pahimmillaan kaiken ympäri ämpäri viskoo,
puitakin juurineen ylös kiskoo.
Piiloon menee väki metsän,
luokse pellon reunan suojaisen.
Myrsky rauhoittuu,
pehmeä tuuli esiin astuu.

Kaikki on jälleen ohi, toki luontoon tuli aika lovi.

- Virve Kosonen –

SYKSYN VÄRILOISTO

Syksy tekee tuloaan, luonnon värit uudeksi muuttaa.

Värit vihreän väistyä saa, syksy kaiken uudistaa.

Syksy loistaa väreillään, on paljon keltaista ja punaista,

kaikki värit ovat kylmän ilman tuotosta.

Kylmän edetessä lehdet puista putoilee,

hiljalleen maahan leijailee.

Sammalet ja jäkälät lehtien alla uinuvat,

talvea kaikki jo odottavat.

Lopulta syksyn on aika ensilumet heittää

ja koko luonto alleen peittää.

Syksyn väriiloisto kalpenee,

kun maa kokonaan valkenee.

- Virve Kosonen -